

KURATORIUM OŚWIATY
w BYDGOSZCZY
ul. Konarskiego 1-3
35-066 BYDGOSZCZ

Sekretariat SP I Gniewkowo
Pismo wpłynęło

data: 26.06.19 27

Załącznik nr 22 do prot. nr XI/2019
Rady Miejskiej Gniewkowo
z dnia 26.06.2019

Bydgoszcz 21 czerwca 2019 r.

WEPiP.021.3.46.2019.KS

Pani
Dorota Gliwińska
Dyrektor
Szkoły Podstawowej nr 1
w Gniewkowie

Dotyczy sprawy: DKO-WOK.4016.94.2019.AK

W odpowiedzi na Pani pismo z dnia 15 maja 2019 r. przesłane za pośrednictwem poczty elektronicznej do Departamentu Kształcenia Ogólnego Ministerstwa Edukacji Narodowej, przekazanego do tutejszego urzędu pismem nr DKO-WOK.4016.94.2019.AK z dnia 31 maja 2019 r. (wpływ 3 czerwca 2019 r.) dotyczące organizacji pracy dwóch szkół prowadzonych przez Gminę Miejską Gniewkowo, Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy uprzejmie wyjaśnia, co następuje.

Na wstępie należy zaznaczyć, iż zgodnie z kompetencjami przypisanymi przez ustawodawcę organizacja pracy szkoły leży w kompetencjach organu prowadzącego.

Zasada legalizmu, wyrażona w art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.), który nakazuje organom władzy publicznej działanie na podstawie i w granicach prawa, wyklucza takie stosowanie prawa, które jednocześnie naruszałoby przepisy Konstytucji RP i inne obowiązujące przepisy ustaw, czy ratyfikowanych umów międzynarodowych, które są źródłami powszechnie obowiązującego prawa.

Jednostka samorządu terytorialnego - jako organ prowadzący szkołę - sprawuje nadzór nad szkołą w zakresie spraw finansowych, administracyjnych i organizacyjnych, gdyż odpowiada za prawidłową realizację obowiązków z art. 10 ust. 1 ustawy z 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996 z późn. zm.). Materialnoprawną podstawę nałożonych na Gminę Gniewkowo obowiązków stanowi art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo oświatowe. W unormowaniu tym jest mowa, że to organ prowadzący szkołę odpowiada za jej działalność. To organowi prowadzącemu szkołę wyznaczono realizację zadań wyszczególnionych w pkt 1-6, m. in. zapewnienie warunków działania szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki. Zatem z treści tych przepisów wprost wynika, że adresatem obowiązków w nich wyszczególnionych jest przede wszystkim organ prowadzący szkołę. W świetle wykładni systemowej nie powinno budzić wątpliwości, że organem prowadzącym szkołę jest podmiot który ją założył i prowadzi. W przedmiotowej sprawie niewątpliwym jest, że Szkoła Podstawowa nr 1 w Gniewkowie oraz Szkoła Podstawowa nr 2 w Gniewkowie została założona i jest prowadzona przez jednostkę

1

samorządu terytorialnego - Gminę Miejską Gniewkowo. Ten podmiot jest więc, w rozumieniu ustawy Prawo oświatowe, organem prowadzącym szkołę, na którym spoczywa obowiązek realizacji zadań określonych w art. 10 ust. 1 pkt 1-6 ustawy. Tym samym prawidłowo, adresatem pisma powinna Pani uczynić Gminę Miejską Gniewkowo.

Wskazane wyżej przepisy ustawy Prawo oświatowe korespondują z rozwiązaniami ustrojowymi przyjętymi w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994). Stosownie do art. 7 pkt 8 ustawy o samorządzie gminnym do zadań własnych gminy należy edukacja publiczna, w tym stosownie do pkt 15 utrzymanie gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych. Prowadzenie szkół podstawowych jest obowiązkowym zadaniem własnym gminy (art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty - Dz. U. z 2018 r. poz. 1457). Dlatego to gmina musi zapewnić konieczne środki finansowe na prowadzenie szkół (art. 7 ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym). Szkoły zakładane i prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego są jednostkami budżetowymi. Wydatki na oświatę pochodzą z budżetu jednostki samorządu terytorialnego (art. 78 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo oświatowe). Szkoła nie jest zatem niezależnym podmiotem, może realizować powierzone jej zadania, gdy organ prowadzący szkołę wyposaży ją w niezbędne do tego środki.

Na zasadzie art. 57 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe organ prowadzący szkołę lub placówkę sprawuje nadzór nad jej działalnością w zakresie spraw finansowych i administracyjnych, z uwzględnieniem odrębnych przepisów. Stosownie do ust. 2 nadzorowi podlega w szczególności:

1) prawidłowość dysponowania przyznanymi szkole lub placówce środkami budżetowymi oraz pozyskanymi przez szkołę lub placówkę środkami pochodzącymi z innych źródeł, a także gospodarowania mieniem;

2) przestrzeganie obowiązujących przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników i uczniów;

3) przestrzeganie przepisów dotyczących organizacji pracy szkoły i placówki.

Reasumując, jednostka samorządu terytorialnego - jako organ prowadzący szkołę - sprawuje nadzór we wskazanym zakresie nad szkołą, gdyż odpowiada za prawidłową realizację obowiązków z art. 10 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe. Dyrektor szkoły jest tylko wykonawcą nałożonych na organ prowadzący szkołę zadań, z czego jest rozliczany przez organ prowadzący szkołę.

W kwestii arkusza organizacji pracy szkoły, uprzejmie wyjaśniam, iż przepisy art. 110 ustawy Prawo oświatowe oraz § 17 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli nie przewidują odrębnego trybu sporządzania arkusza nowo tworzonej szkoły. W związku z tym, że w kwietniu 2019 r. niedziałająca jeszcze szkoła nie posiada dyrektora, a tylko ten organ jest upoważniony do opracowania arkusza, zostanie on sporządzony przez dyrektora we wrześniu 2019 r., przedstawiony do zaopiniowania organizacjom związkowym oraz do zatwierdzenia organowi prowadzącemu po rozpoczęciu działalności szkoły.

W oparciu o art. 10 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe organ prowadzący szkołę odpowiada za jej działalność. Do zadań organu prowadzącego szkołę należy w szczególności: zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych

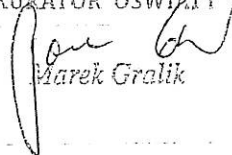
uwaga! oni nie złożyli arkusza do kwartału

warunków nauki, wychowania i opieki, zapewnienie warunków umożliwiających stosowanie specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży objętych kształceniem specjalnym, zapewnienie obsługi administracyjnej, finansowej i organizacyjnej szkoły oraz wyposażenie szkoły lub placówki w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczo-profilaktycznych, przeprowadzania egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych, zaś zadania te wykonuje wójt (burmistrz, prezydent miasta), zgodnie z art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo oświatowe. Zadania te organ prowadzący może wykonać osobiście lub przez pracowników urzędu gminy lub miasta, w którym może np. przed dniem 1 września 2019 r. zatrudnić osobę, która w przyszłości będzie pełniła funkcję dyrektora szkoły. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) może zawrzeć stosunek pracy jedynie z dyrektorem szkoły i powierzyć jemu stanowisko kierownicze w szkole (art. 10 ust. 1 pkt 6 w zw. z art. 29 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo oświatowe), zaś pozostałych pracowników szkoły zatrudni dyrektor szkoły – art. 7 ustawy z 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2018 r. poz. 967 z późn. zm.). W związku z odpowiedzialnością za działalność szkoły, czynności polegające na przyjmowaniu podań kandydatów na pracowników, czy przygotowanie rozpoczęcia roku szkolnego należy do wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

Zagadnienia związane z przejściem części pracowników do nowo powstałej szkoły również nie leżą w kompetencji kuratora oświaty jednakże ogólnodostępne przepisy prawa regulują te kwestie w sposób następujący.

Artykuł 91c ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela wskazuje, że zakresie spraw wynikających ze stosunku pracy, nieuregulowanych przepisami ustawy, mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1040). Rozwiązania kodeksowe, dotyczące przejścia zakładu pracy na innego pracodawcę, są zgodnie z intencją ustawodawcy „parasolem ochronnym”, dla przejmowanych pracowników. Przepisy kodeksu pracy zobowiązują pracodawców do przestrzegania ustalonej procedury w tym zakresie, nakładając jednocześnie określone powinności na dotychczasowego i nowego pracodawcę.

KUJAWSKO-POMORSKI
KURATOR OŚWIATY

Marek Gralik

Otrzymują:

1. adresat
2. a/a

Do wiadomości:

1. Ministerstwo Edukacji Narodowej Departament Kształcenia Ogólnego, al. J. Ch. Szucha 25, 00-918 Warszawa;
2. Urząd Miejski Gniewkowo, ul. 17 Stycznia 11, 88-140 Gniewkowo

głosowanie	Przedstawienie i rozpatrzenie projektu uchwały w sprawie przekształcenia Szkoły podstawowej Nr 1 im. Wojska Polskiego w Gniewkowie z siedzibą przy ulicy Toruńskiej 40 poprzez likwidację jednej z lokalizacji tej Szkoły przy ul. Dworcowej 11.		
wynik	Głosowanie zakończone wynikiem: przyjęto		
data	26 czerwca 2019 r.		
typ	głosowanie jawne imienne	większość	zwykła

Podsumowanie

status	ilość	procent	status	ilość	procent
ZA	8	66.67 %	uprawnionych	15	-
PRZECIW	2	16.67 %	oddanych głosów	12	80 %
WSTRZYMAŁO SIĘ	2	16.67 %	nieoddanych głosów	3	20 %

Wyniki imienne

lp	nazwisko	imię	głos
1	Bajerowski	Julian	ZA
2	Bożko	Janusz	ZA
3	Chrzanowski	Kamil	ZA
4	Golaś	Grzegorz	ZA
5	Gremplewski	Tomasz	PRZECIW
6	Krzysztofiak	Szymon	ZA
7	Myśliwy	Genowefa	BRAK GŁOSU
8	Orent	Kazimierz	ZA
9	Otremba	Michał	ZA
10	Puławczewski	Aleksander	BRAK GŁOSU
11	Rychłowski	Piotr	BRAK GŁOSU
12	Stefański	Przemysław	PRZECIW
13	Tomasik	Krzysztof	WSTRZYMAŁ SIĘ
14	Wodniak-Kuraszkiewicz	Ilona	WSTRZYMAŁA SIĘ
15	Żmudziński	Andrzej	ZA

**UCHWAŁA NR XI / 70/2019
Rady Miejskiej w Gniewkowie
z dnia 26 czerwca 2019 r.**

**w sprawie przekształcenia Szkoły Podstawowej Nr 1 im. Wojska Polskiego w Gniewkowie
z siedzibą przy ulicy Toruńskiej 40 poprzez likwidację jednej z lokalizacji tej Szkoły przy
ulicy Dworcowej 11**

Na podstawie art. 89 ust. 1, 3, 6 i 9, w związku z art. 39 ust. 7a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. 2018 r., poz. 996¹) oraz art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. h ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506), po uzyskaniu pozytywnej opinii Kujawsko – Pomorskiego Kuratora Oświaty w Bydgoszczy, uchwala się, co następuje:

§ 1. Z dniem 31 sierpnia 2019 r. przekształca się Szkołę Podstawową Nr 1 im. Wojska Polskiego w Gniewkowie z siedzibą przy ulicy Toruńskiej 40 poprzez likwidację jednej z jej lokalizacji znajdującej się przy ulicy Dworcowej 11.

§ 2. Majątek zlikwidowanej lokalizacji Szkoły Podstawowej Nr 1 w Gniewkowie przejmuje organ prowadzący - Gmina Gniewkowo.

§ 3. Traci moc Uchwała Nr VII/49/2019 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie przekształcenia Szkoły Podstawowej Nr 1 im. Wojska Polskiego w Gniewkowie z siedzibą przy ulicy Toruńskiej 40 poprzez likwidację jednej z lokalizacji tej Szkoły przy ulicy Dworcowej 11

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gniewkowa.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

Przewodniczący Rady
Szymon Krzysztofiak
Szymon Krzysztofiak

¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1000, poz. 1290, poz. 1669, poz. 2245 oraz Dz. U. z 2019 r. poz. 534, poz. 730, poz. 761

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 39 ust. 7a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, w przypadku szkół prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego, likwidacja innej lokalizacji prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych stanowi przekształcenie szkoły. W takim przypadku, zastosowanie mają przepisy art. 89 ust. 1, 3 i 6 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. 2018 r. poz. 996, ze zm.) dotyczące likwidacji szkoły prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego. Szkoła może zostać zlikwidowana z końcem roku szkolnego przez organ prowadzący szkołę, po zapewnieniu uczniom możliwości kontynuowania nauki w innej szkole publicznej tego samego typu. Ponadto, organ prowadzący zobligowany jest, co najmniej na 6 miesięcy przed terminem planowanej likwidacji, zawiadomić o tym zamiarze rodziców uczniów, właściwego kuratora oświaty, organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego właściwej do prowadzenia szkół danego typu.

Rada Miejska w Gniewkowie rozpoczęła procedurę likwidacji lokalizacji Szkoły Podstawowej Nr 1 w Gniewkowie przy ul. Dworcowej 11 podejmując w dniu 30 stycznia 2019 r. uchwałę Nr VI/42/2019 w sprawie zamiaru likwidacji lokalizacji Szkoły Podstawowej Nr 1 w Gniewkowie przy ul. Dworcowej 5. Uchwała intencyjna upoważniała Burmistrza Gniewkowa do dalszego postępowania przewidzianego w art. 89 ustawy - Prawo oświatowe.

Organ prowadzący szkołę pismem SZEAS.404.15.2.2019 z dnia 4 lutego 2019 r. zawierającym uchwałę intencyjną wraz z uzasadnieniem zwrócił się do Kujawsko – Pomorskiego Kuratora Oświaty o wydanie pozytywnej opinii w sprawie likwidacji lokalizacji Szkoły Podstawowej Nr 1 w Gniewkowie przy ul. Dworcowej 11. Kujawsko – Pomorski Kurator Oświaty w Bydgoszczy pozytywnie zaopiniował zamiar przekształcenia Szkoły Podstawowej Nr 1 w Gniewkowie z siedzibą przy ul. Toruńskiej 40 poprzez likwidację jednej z lokalizacji tej Szkoły przy ul. Dworcowej 11 z dniem 31 sierpnia 2019 r.

Informacja o zamiarze likwidacji lokalizacji placówki została skutecznie doręczona, w ustawowym terminie, wszystkim rodzicom uczniów Szkoły Podstawowej Nr 1 w Gniewkowie.

Celem likwidacji lokalizacji Szkoły Podstawowej Nr 1 w Gniewkowie przy ul. Dworcowej 11 jest konieczność dostosowania sieci szkół i oddziałów przedszkolnych funkcjonujących na terenie Gniewkowa do realnych potrzeb mieszkańców. Skutkiem likwidacji lokalizacji Szkoły Podstawowej Nr 1 w Gniewkowie przy ul. Dworcowej 11 będzie powstanie w Gniewkowie drugiej szkoły podstawowej o pełnym cyklu kształcenia – Szkoły Podstawowej Nr 2 w Gniewkowie. Proces tworzenia Szkoły Podstawowej Nr 2 rozłożony będzie na osiem, kolejnych lat szkolnych. W roku szkolnym 2019/2020 prowadzony będzie nabór tylko do klas pierwszych.

Przyjęte rozwiązanie pozwoli na skrócenie drogi dzieci najmłodszych (z klas I-V) do szkoły i podniesie poziom ich bezpieczeństwa, co jest zgodne z postulatami rodziców. Na likwidacji lokalizacji nie ucierpi żaden z uczniów, dla których warunki nauki ulegną poprawie. Dla pracowników administracji i obsługi pracujących dotychczas w budynku przy ul. Dworcowej 11 zapewnione zostaną miejsca pracy w Szkole Podstawowej Nr 2. Nauczyciele klasy pierwszej którzy utracą pracę na skutek zmniejszonego naboru do Szkoły Podstawowej Nr 1, spowodowanego likwidacją jej lokalizacji przy ul. Dworcowej 11, zatrudnieni zostaną w Szkole Podstawowej Nr 2.

Projekt obowiązującej Uchwały Nr VII/49/2019 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie przekształcenia Szkoły Podstawowej Nr 1 im. Wojska Polskiego w Gniewkowie z siedzibą przy ulicy Toruńskiej 40 poprzez likwidację jednej z lokalizacji tej Szkoły przy ulicy Dworcowej 11 nie uzyskał w ustawowym terminie wymaganej opinii związków zawodowych i tym samym powyższa uchwała nie spełniała warunków określonych art.19 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 263). 20 maja 2019 r. Wojewoda Kujawsko-Pomorski zaskarżył przedmiotową uchwałę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego wskazując na istotne naruszenie prawa polegające na pominięciu w procedurze przekształcenia/likwidacji szkoły opiniowania projektu uchwały likwidacyjnej przez reprezentatywne związki zawodowe.

Projekt niniejszej uchwały przekazany został 25 marca 2019 r. Komisji Międzyzakładowej NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” Pracowników Oświaty Wychowania Okręgu Kujaw Zachodnich oraz Zarządowi oddziału ZNP w Inowrocławiu. 25 kwietnia 2019 r. związki zawodowe wyraziły negatywną opinię wobec przedmiotowego projektu uchwały. Stanowisko powyższe odrzucone zostało przez Radę Miejską w Gniewkowie Uchwałą Nr X/68/2019 z dnia 30 maja 2019 r., o czym związki zawodowe zostały powiadomione pismem z 5 czerwca 2019 r.

W związku z tym podjęcie niniejszej uchwały o treści tożsamej z Uchwałą Nr VII/49/2019 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie przekształcenia Szkoły Podstawowej Nr 1 im. Wojska Polskiego w Gniewkowie z siedzibą przy ulicy Toruńskiej 40 poprzez likwidację jednej z lokalizacji tej Szkoły przy ulicy Dworcowej 11 jest uzasadnione.

Przewodniczący Rady
Szymon Krzysztofak
Szymon Krzysztofak

głosowanie Przedstawienie i rozpatrzenie projektu uchwały w sprawie określenia wysokości opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego w przedszkolu i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Gniewkowo.

wynik Głosowanie zakończone wynikiem: przyjęto

data 26 czerwca 2019 r.

typ głosowanie jawne imienne większość zwykła

Podsumowanie

status	ilość	procent	status	ilość	procent
ZA	12	100 %	uprawnionych	15	-
PRZECIW	0	0 %	oddanych głosów	12	80 %
WSTRZYMAŁO SIĘ	0	0 %	nieoddanych głosów	3	20 %

Wyniki imienne

lp	nazwisko	imię	głos
1	Bajerowski	Julian	ZA
2	Bożko	Janusz	ZA
3	Chrzanowski	Kamil	ZA
4	Gołaś	Grzegorz	ZA
5	Gremplewski	Tomasz	ZA
6	Krzysztofiak	Szymon	ZA
7	Myśliwy	Genowefa	BRAK GŁOSU
8	Orent	Kazimierz	ZA
9	Otremba	Michał	ZA
10	Pułaczewski	Aleksander	BRAK GŁOSU
11	Rychłowski	Piotr	BRAK GŁOSU
12	Stefański	Przemysław	ZA
13	Tomasik	Krzysztof	ZA
14	Wodniak-Kuraszkiewicz	Ilona	ZA
15	Żmudziński	Andrzej	ZA

**UCHWAŁA NR XI/71/2019
RADY MIEJSKIEJ W GNIEWKOWIE**

z dnia 26 czerwca 2019 r.

w sprawie określenia wysokości opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego w przedszkolu i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Gniewkowo

Na podstawie art.18 ust.2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. z 2019r. poz. 506) oraz art. 52 ust. 1-3 ustawy z dnia 27 października 2017r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2017r. poz. 2203¹) Rada Miejska uchwala, co następuje:

§ 1. Przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych prowadzone przez Gminę Gniewkowo zapewniają bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w wymiarze 5 godzin dziennie.

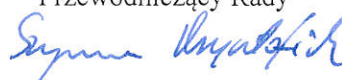
§ 2. Opłata za każdą rozpoczętą godzinę faktycznego pobytu dziecka w przedszkolu oraz oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, wnoszoną przez rodziców, opiekunów prawnych uczniów objętych wychowaniem przedszkolnym do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 6 lat, w czasie przekraczającym wymiar godzin, o których mowa w § 1 wynosi 1 zł za godzinę zajęć.

§ 2. Z opłaty, o której mowa w § 2 całkowicie zwolnione są dzieci posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gniewkowa.

§ 4. Traci moc uchwała Nr XLVII/252/2018 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 31 stycznia 2018r. w sprawie określenia wysokości opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego w przedszkolu i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Gniewkowo (Dz. Urz. Woj. Kuj. - Pom. z 2018r. poz. 689)

§ 5. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Przewodniczący Rady

Szymon Krzysztofiak

UZASADNIENIE

Ustawa z dnia 22 listopada 2018r. o zmianie ustawy Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018r. poz. 2245) zmieniła brzmienie art. 52 ust. 3 ustawy z dnia 27 października 2017r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2017r. poz. 2203) określając, że opłata jest należna za każdą rozpoczętą godzinę faktycznego pobytu dziecka w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej oraz innej formie wychowania przedszkolnego i nie może być wyższa niż 1 zł za godzinę zajęć.

Zgodnie z art. 52 ust.1 ustawy z dnia 27 października 2017r. o finansowaniu zadań oświatowych, ustalanie opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego w publicznym przedszkolu i oddziale przedszkolnym w publicznej szkole podstawowej należy do kompetencji rady gminy. Rada gminy może także określić warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat.

W związku z powyższym zasadne jest podjęcie przedmiotowej ustawy.

Przewodniczący Rady

Szymon Krzysztofiak

głosowanie	Przedstawienie i rozpatrzenie projektu uchwały w sprawie zmiany uchwały nr L/263/2018 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 28 marca 2018 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Gniewkowo na lata 2016-2023.		
wynik	Głosowanie zakończone wynikiem: przyjęto		
data	26 czerwca 2019 r.		
typ	głosowanie jawne imienne	większość	zwykła

Podsumowanie

status	ilość	procent	status	ilość	procent
ZA	12	100 %	uprawnionych	15	-
PRZECIW	0	0 %	oddanych głosów	12	80 %
WSTRZYMAŁO SIĘ	0	0 %	nieoddanych głosów	3	20 %

Wyniki imienne

lp	nazwisko	imię	głos
1	Bajerowski	Julian	ZA
2	Bożko	Janusz	ZA
3	Chrzanowski	Kamil	ZA
4	Gołaś	Grzegorz	ZA
5	Gremplewski	Tomasz	ZA
6	Krzysztofiak	Szymon	ZA
7	Myśliwy	Genowefa	BRAK GŁOSU
8	Orent	Kazimierz	ZA
9	Otremba	Michał	ZA
10	Puławczewski	Aleksander	BRAK GŁOSU
11	Rychłowski	Piotr	BRAK GŁOSU
12	Stefański	Przemysław	ZA
13	Tomasik	Krzysztof	ZA
14	Wodniak-Kuraszkiewicz	Ilona	ZA
15	Żmudziński	Andrzej	ZA

Załącznik nr 28 do prot. nr 81/2019
Rady Miejskiej Gniewkowo
z dnia 26.06.2019

**UCHWAŁA NR XI/72/2019
RADY MIEJSKIEJ W GNIEWKOWIE
z dnia 26 czerwca 2019 r.**

w sprawie zmiany uchwały nr L/263/2018 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 28 marca 2018 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Gniewkowo na lata 2016-2023.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506), Rada Miejska w Gniewkowie uchwala, co następuje:

§1. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Gniewkowo na lata 2016-2023, stanowiący załącznik do uchwały nr L/263/2018 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 28 marca 2018 r., otrzymuje brzmienie zgodne z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gniewkowa.

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

Przewodniczący Rady

Szymon Krzysztofik

UZASADNIENIE

Uchwałą nr L/263/2018 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 28 marca 2018 r. został przyjęty Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Gniewkowo na lata 2016-2023. Pismem z dnia 12.06.2018 r. Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu poinformował, iż LPR Gminy Gniewkowo uzyskał pozytywną ocenę IZ RPO WK-P oraz został wpisany do Wykazu programów rewitalizacji WK-P. Jednocześnie jednak Urząd Marszałkowski wystosował kilka uwag, które należałoby poprawić przy najbliższej aktualizacji dokumentu. Zakres zmian, jakie zostały wprowadzone w dokumencie dotyczą tylko tych uwag, które zostały zamieszczone w piśmie Urzędu Marszałkowskiego. Naniesienie ich w treści dokumentu jest konieczne, by Gmina Gniewkowo mogła ubiegać się o środki finansowe z funduszy europejskich. Uzyskanie dofinansowania ze środków RPO WK-P na lata 2014-2020 na projekty rewitalizacyjne wynikające z programu rewitalizacji będzie możliwe na podstawie złożonych wniosków o dofinansowanie w konkursach, po uzyskaniu pozytywnej oceny formalnej i merytorycznej złożonej dokumentacji aplikacyjnej, zgodnie z kryteriami oceny w ramach poszczególnych naborów. Dokumentacja aplikacyjna danego zadania musi być zgodna z zapisami zawartymi w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Gniewkowo na lata 2016-2023. W związku z powyższym, aktualizacja w/w dokumentu jest niezbędna.

Zmiany wprowadzone w treści LPR Gminy Gniewkowo:

Treść uwagi UMWKP:	Zmiana w treści LPR	Zmiany powiązane	Uwagi
- analizę wskaźnikową dla części miejskiej uzupełniono o materiały robocze przekazane do UM mailem z dnia 30 maja 2018 r. Uznaje się, że delimitacja została w PR przeprowadzona prawidłowo, a jej uzupełnienie o materiały źródłowe pozwala na jej zaakceptowanie.	Brak konieczności	-	-
- poza wskazanym na etapie delimitacji problemem starzejącego się społeczeństwa autorzy	Brak konieczności	-	-

opracowania na etapie diagnozy szczegółowej wskazują na dodatkowe problemy (bezrobocie i uzależnienie mieszkańców od pomocy społecznej). Z uwagi na fakt, iż zjawiska te zostały opisane przy użyciu wskaźników odniesionych do średniej gminy, uznaje się je za wprowadzone prawidłowo.			
- wątpliwości budzi fakt wprowadzenia w tabeli nr 12 (str. 60) wskaźnika „Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu” w przypadku projektu 3. Stworzenie Centrum Integracji Międzypokoleniowej w Gniewkowie. Zaleca się ponowną analizę poprawności wykorzystania omawianego wskaźnika i jego usunięcie/zmianę przy najbliższej aktualizacji PR.	Usunięcie wskaźnika w tabeli 12	Zmniejszenie wartości docelowej wskaźnika w powiązanych częściach.	-
- wątpliwości w kontekście działań rewitalizacyjnych budzi konieczność realizacji wszystkich przedsięwzięć w ramach projektu „Zagospodarowanie Parku Wolności na cele rozwoju społecznego”. Działania na rzecz osób starszych, bezrobotnych i wykluczonych społecznie wpisują się w logikę interwencji, jednak stworzenie strefy kultury, czy sceny plenerowej nie	Wprowadzenie części „Uzasadnienie niezbędności przeprowadzenia całościowego zagospodarowania terenu Parku Wolności” w rozdziale 6	Zmiana numeracji stron i spisu treści.	Konieczność stworzenia plenerowej strefy kultury została zgłoszona przez środowiska seniorskie, M-GOK, lokalne zespoły artystyczne i uczestników licznych spotkań konsultacyjnych, prowadzonych od 2015 roku.

wydaje się być niezbędne dla rozwiązywania problemów przywołanych grup beneficjentów.			
- wskazuje się, iż interwencja w m. Markowo nie zakłada działań na rzecz dzieci do lat 17, których rodzice korzystają z systemu pomocy społecznej (jak ma to miejsce w m. Szadłowice i projektu „Organizacja czasu wolnego w Szadłowicach”) mimo, iż przedmiotowy wskaźnik w m. Markowo prezentuje się gorzej niż w m. Szadłowice (51,72% do 40,74%).	Dodanie projektu „Organizacja czasu wolnego w Markowie” w tabeli 12 i 15.	Zmiana numeracji projektów rewitalizacyjnych dla OR 2. Markowo i OR 3. Szadłowice, zmiana budżetu LPR i wartości wskaźników w wyniku dodania projektu.	-
- zwraca się uwagę, iż w tabeli wskaźników PR na obszarze miejskim (str. 77) nie uwzględniono wskaźnika dot. bezrobocia, choć problem ten włączono w ramy interwencji w diagnozie szczegółowej, planuje się w jego zakresie projekty społeczne, wskaźnik liczby osób, które znajdą zatrudnienie został przedstawiony także w tabeli na str. 50.	W tabeli 17 dodano wskaźnik „Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym”, zakładając docelowo redukcję wartości do średniej gminnej.	-	-
- dostrzega się niekonsekwencję pomiędzy uzasadnieniem uznania terenu Parku Wolności, jako przestrzeni zdegradowanej, a następnie planowaną interwencją. [...] W PR odniesiono się do ww. kryterium poprzez zapis, iż „nie planuje się tworzenia obiektów sportowych ze względu na bliskość stadionu”. [...]	W rozdziale 3.1 rozbudowano uzasadnienie, wyjaśniając różnice między infrastrukturą sportową a rekreacyjną.	W różnych miejscach dokumentu – podkreślenie rekreacyjnych funkcji boiska.	-

wykazuje się planowanie inwestycji polegającej na powstaniu boiska wielofunkcyjnego, co stoi w sprzeczności z uzasadnieniem (ze względu, iż niedaleko Parku znajduje się stadion).			
- wśród lokalnych potencjałów Szadłowic wskazano „dokładne rozeznanie potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przez pracownika socjalnego”. Zwraca się uwagę, iż „rozeznanie potrzeb” nie świadczy o potencjale miejscowości. Przy dokonywaniu aktualizacji programu, powyższa uwaga powinna być poprawiona dla uzyskania lepszej jakości dokumentu.	Usunięcie zapisu.	Analogicznie skorygowano także zapisy dotyczące potencjałów miejscowości Markowo.	-
- w przypadku miejscowości Markowo i Szadłowice zwraca się uwagę, iż w zakładanych efektach działań zapisano, iż planuje się zmodernizowanie i stworzenie 6 obiektów służących włączeniu społecznemu (dwa budynki, dwie plenerowe strefy ruchu, dwa plenerowe miejsca integracji mieszkańców) – podczas gdy na etapie delimitacji stwierdzono w tych miejscowościach występowanie obiektów (2 świetlice o bardzo złym stanie technicznym), które mogą zostać wykorzystane na cele włączenia społecznego. Plenerowa	Planowana jest modernizacja 2 obiektów i stworzenie 4 nowych, stąd łączna wartość wskaźnika „liczba zmodernizowanych lub stworzonych obiektów” wynosi 6 sztuk. W tabeli 12 doprecyzowano opisy projektów społecznych, wskazując wprost, że zajęcia odbywać się będą także na tworzonych obiektach plenerowych.	W tabeli 12 analogicznie doprecyzowano zakres projektów społecznych dla OR 1 Centrum Gniewkowa.	W przypadku miejscowości Markowo i Szadłowice konieczna jest modernizacja łącznie dwóch istniejących budynków (świetlice i dawnej remizy OSP). Dodatkowo w obu miejscowościach, obok modernizowanych budynków powstaną nowe plenerowe strefy ruchu i plenerowe miejsca integracji. Budowa tych obiektów jest możliwa, gdyż na

strefa ruchu i plenerowe miejsce integracji mieszkańców nie mogą zostać uznane jako obiekty o złym stanie technicznym. Poza tym, jak wynika z planowanej interwencji – w przestrzeni „obiektów plenerowych” nie planuje się prowadzenia żadnych projektów społecznych.			terenie tych miejscowości nie ma żadnych obiektów o takim charakterze.
- projekt 4 jest dedykowany osobom starszym, stąd też wątpliwości budzi zasadność mierzenia jego rezultatu wskaźnikiem pn. „Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie” – sugeruje się pozostawienie wskaźnika odnoszącego się do osób starszych objętych wsparciem.	Usunięto wspomniany wskaźnik.	Zmniejszenie wartości wskaźnika w powiązanych częściach dokumentu.	-
- w kolumnie „prognozowane rezultaty” należy wskazać jaki udział „osób korzystających z rewitalizowanych obszarów bądź utworzonej rekultywowanej przestrzeni w miastach” spośród podanych 5 000 osób zamieszkuje jednostkę II, która została wyznaczona jako OZ i w dalszym etapie została włączona do OR. Uwaga ta nawiązuje również do wskaźnika „Liczba osób w wieku 60 lat i więcej korzystających ze zrewitalizowanych obszarów”.	Uzupełniono informacje w tabeli 12.	-	-
- obecnie wątpliwości budzi zasadność realizacji	W tabeli 12 doprecyzowano	-	Wstępne koncepcje realizatorów

projektów polegających na zagospodarowaniu terenu parku przy świetlicy wiejskiej w Markowie, a także terenu przyległego do budynku OSP w Szadłowicach z uwagi, iż planowane działania w sferze społecznej dotyczą wyłącznie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, polegających na przeprowadzeniu szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe (co uznaje się za prawidłowe, mając na uwadze istotę zdiagnozowanych problemów). Nie zaplanowano natomiast żadnych działań społecznych, dla których istnieje niezbędna potrzeba przeprowadzenia interwencji w kierunku zagospodarowania wspomnianych terenów przy świetlicy i przy budynku OSP. Uwaga ta nawiązuje do projektów nr 7 i 10.	opisy projektów społecznych, wskazując wprost, że zajęcia odbywać się będą także na tworzonych obiektach plenerowych.		projektów społecznych zakładają także wykorzystanie budowanych obiektów plenerowych w modułach rozwoju kompetencji społecznych, w ramach projektów nr 6 i 9 (wg aktualnej numeracji).
- w kolumnie z zakresem realizowanych zadań, dla projektu nr 9 należy określić grupę docelową odbiorców planowanych zajęć (plastycznych, komputerowych i rozwijających kompetencje społeczne), w nawiązaniu do zdiagnozowanych problemów na etapie delimitacji OZ.	Doprecyzowano opis w tabeli 12.	-	-
Ze względu na upływ czasu dokonano korekty/aktualizacji terminów realizacji	Terminy realizacji w tabeli 15.	-	-

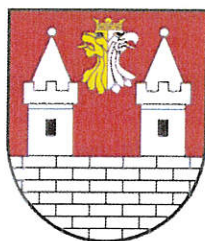
projektów w tabeli 15 (uwaga przekazana telefonicznie)			
W związku ze zmianą SzOOP dokonano aktualizacji poziomów dofinansowania w tabeli 15.	Kwoty dofinansowania w tabeli 15.	-	-
W wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych zgłoszono dwie uwagi techniczne dotyczące nazwy ulicy oraz tytułu projektu	W treści dokumentu zaktualizowano nazwę ulicy 21 Stycznia zamieniając ją na ul. Gen. Józefa Hallera; ujednolicono tytuł projektu w LPR z tytułem tego samego projektu w Strategii ORSG, dotychczasowy tytuł to „Zagospodarowanie Parku Wolności na cele rozwoju społecznego”, zmieniono na „Zagospodarowanie Parku Wolności w Gniewkowie na cele rozwoju społecznego”.	-	-

Przewodniczący Rady

Szymon Krzysztofiak

Załącznik do uchwały Nr XI/72/2019
Rady Miejskiej w Gniewkowie
z dnia 26 czerwca 2019 r.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Gniewkowo na lata 2016-2023

Aktualizacja 06.2019 r.

Spis treści:

	Streszczenie	3
1.	Opis powiązań Lokalnego Programu Rewitalizacji z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi	5
2.	Skrócona diagnoza gminy Gniewkowo pod kątem występowania stanu kryzysowego wraz z wnioskami	7
3.	Obszar zdegradowany	15
4.	Obszary rewitalizacji	31
5.	Szczegółowa diagnoza obszarów rewitalizacji	32
6.	Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji	44
7.	Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań	56
8.	Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	58
9.	Mechanizmy zapewnienia komplementarności	69
10.	Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji	71
11.	Szacunkowe ramy finansowe	73
12.	System zarządzania realizacją programu rewitalizacji	77
13.	System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz aktualizacja LPR	79
	Załącznik – Poglądowa mapa obszaru zdegradowanego i obszarów rewitalizacji na tle obszaru gminy Gniewkowo	

Streszczenie:

Program został opracowany na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 u ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, zgodnie z wytycznymi do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (w szczególności z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”, stanowiącymi załącznik nr 10 do Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO WKP, dalej zwane „Zasadami...”).

W nowej perspektywie finansowej umożliwiono współfinansowanie ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego nie tylko procesu **rewitalizacji na obszarach miejskich** (jak to miało miejsce do tej pory), **ale także na terenach wiejskich**. Stąd konieczność ponownej diagnozy obszarów problemowych i możliwości interwencji na terenie całej miejsko-wiejskiej gminy Gniewkowo.

W wyniku analiz zawartych w dokumencie, do obszaru zdegradowanego (kryzysowego) w miejskiej i wiejskiej części gminy zaliczone zostały tereny o łącznej powierzchni **572 ha** (3,18% powierzchni gminy), które zamieszkują **3 094 osoby** (21% mieszkańców gminy).

W niniejszym Programie ustanawiamy **trzy obszary rewitalizacji**:

1. Centrum Gniewkowa,
2. Markowo,
3. Szadłowice.

Ze względu na zbliżone problemy, potencjały i potrzeby, występujące na obszarach rewitalizacji w Gniewkowo i na wsiach, założyliśmy realizację dwóch bliźniaczych celów rewitalizacji (i przypisanych im kierunków działań). **Celem** naszych działań na obszarze rewitalizacji 1. Centrum Gniewkowa będzie **„Rozwój społeczny obszaru rewitalizacji 1. Centrum Gniewkowa do 2023 roku”** (kierunek działań: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele rozwoju społecznego).

W przypadku dwóch pozostałych obszarów rewitalizacji, założono osiągnięcie wspólnego celu, jakim będzie **„Rozwój obszarów rewitalizacji 2. Markowo i 3. Szadłowice do 2023 roku”** (kierunek działań: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele rozwoju społecznego).

W toku opracowania Programu zebrano propozycje konkretnych projektów rewitalizacyjnych. Tworzą one listę projektów głównych (podstawowych). Łączny

szacunkowy koszt realizacji jedenastu zadań z listy podstawowej to prawie 5 mln złotych.

Budżet Programu został ustalony na poziomie **4 960 000,00 zł**, z czego:

- **3 729 000 zł** to zakładana kwota wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego,
- **1 171 000 zł** to wartość innych środków publicznych, pozyskanych na realizację zadań rewitalizacyjnych (środki Gminy Gniewkowo)
- 60 000,00 zł to wartość zadeklarowanego wkładu własnego ze środków prywatnych.

Są to działania, które mamy zamiar podjąć w pierwszej kolejności. W przypadku zgłoszenia nowych propozycji, pozyskania dodatkowych źródeł finansowania możliwe będzie rozszerzenie listy projektów rewitalizacyjnych (szerzej w części 13.).

1. Opis powiązań Lokalnego Programu Rewitalizacji z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi:

Zadania ujęte na liście projektów rewitalizacyjnych osiągną cele ważne z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego całego obszaru. Realizują bezpośrednio lub pośrednio założenia następujących dokumentów strategicznych:

1. Strategia rozwoju gminy – w „Strategii Rozwoju Gminy Gniewkowo na lata 2014-2020” przyjęto wizję: Gmina Gniewkowo - gminą z dobrze rozwiniętą infrastrukturą społeczną, techniczną i turystyczną – atrakcyjna dla mieszkańców i przyjazna inwestorom zgodnie z mottem „przez historię do rozwoju i nowoczesności” oraz misję: Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców, poprzez rozwój społeczny, gospodarczy, rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej przy uwzględnieniu równowagi środowiska przyrodniczego i kulturowego. Służyć temu ma realizacja pięciu celów strategicznych:

- Cel strategiczny 1 Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych świadczonych przez Gminę,
- Cel strategiczny 2 Poprawa jakości życia na obszarze Gminy,
- Cel strategiczny 3 Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Gminy,
- Cel strategiczny 4 Budowa kapitału ludzkiego i aktywizacja zawodowa mieszkańców Gminy oraz aktywizacja terenów wiejskich,
- Cel strategiczny 5 Wzmacnianie potencjału gospodarczego Gminy

Szczególnie wysoki poziom zgodności kierunków interwencji pomiędzy Strategią, a LPR można zaobserwować w przypadku:

- Celu szczegółowego 1.3. Dostarczenie wysokiej jakości usług komunalnych (działanie: poprawa estetyki budynków użyteczności publicznej),
- Celu szczegółowego 2.1. Kontynuacja rewitalizacji starej części miasta (działania: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej, komunikacyjnej, sportowej i rekreacyjnej na terenie gminy oraz Rewitalizacja Parku Wolności poprzez budowę centrum rekreacyjno- sportowego- amfiteatr; rozbudowa stadionu im. M. Teppera; zagospodarowanie zielonej przestrzeni),
- Celu szczegółowego 3.2. Rewitalizacja starej części miasta (działanie: Tworzenie małej architektury nawiązującej do dawnego wyglądu miasta),
- Celu szczegółowego 4.1. Poprawienie standardów jakości usług instytucji pomocy społecznej,
- Celu szczegółowego 4.2. Podnoszenie i dostosowanie kwalifikacji bezrobotnych do wymogów rynku pracy.

2. Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Inowrocławskiego – wyznacza zadania w zakresie polityki terytorialnej. Należy do nich cel strategiczny 2. Wzmocnienie rozwoju społecznego i integracji (a w jego

ramach cel operacyjny 1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu oraz 2. Rozwój usług opiekuńczych oraz wsparcie instytucjonalne dla osób niesamodzielnych), realizowany bezpośrednio za pośrednictwem LPR. Zgodność kierunków interwencji występuje także w przypadku celu strategicznego 5. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz promocja walorów przyrodniczych obszaru (konkretnie cel operacyjny 2. Poprawa jakości i rozwój oferty działalności kulturalnej). Projekt „Działania rewitalizacyjne na terenie gminy Gniewkowo” znajduje się na liście podstawowej projektów.

3. Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014 – 2020 Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Czarnoziem na Soli – niniejszy Program stanowi podstawę do ubiegania się o środki w ramach:

- Przedsięwzięcia 2.1.2 Rewitalizacja wsi na obszarze LSR do 2023 r. (realizuje cel szczegółowy 2.1 Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz rewitalizacja i poprawa estetyki przestrzeni publicznej na obszarze LSR do 2023 roku),
- Przedsięwzięcia 3.1.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców obszaru LSR do 2023 r (realizuje cel szczegółowy 3.1 Włączenie społeczne mieszkańców obszaru LSR do 2023 roku).

Wpływ na osiąganie celów innych dokumentów strategicznych może zostać określony przy użyciu wskaźników realizacji projektów rewitalizacyjnych, przedstawionych w części 8.

2. Skrócona diagnoza gminy Gniewkowo pod kątem występowania stanu kryzysowego wraz z wnioskami:

Gmina miejsko-wiejska Gniewkowo położona jest we wschodniej części powiatu inowrocławskiego, pomiędzy Inowrocławiem i Toruniem. Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 15 (najważniejszy korytarz transportowy, z dobowym natężeniem ruchu rzędu 11 tysięcy pojazdów¹) oraz droga wojewódzka nr 246.

Gmina Gniewkowo posiada dogodne położenie komunikacyjne, 7 km od zachodniej granicy gminy znajduje się odcinek drogi S10 prowadzący do autostrady A1. Sytuację drogową znacznie poprawiłaby budowa obwodnicy Gniewkowa w ciągu DK15 oraz budowa odcinka drogi S10 między Toruniem a Bydgoszczą (ograniczenie ruchu tranzytowego, szczególnie w związku z zaawansowanymi pracami nad budową odcinka drogi S5 Gniezno-Bydgoszcz).

¹ Średni Dobowy Ruch Roczny (ŚDRR) według danych Generalnego Pomiaru Ruchu w 2015 na odcinku Inowrocław, Pileckiego-Gniewkowo wyniósł 11 788 pojazdów/dobę, a na odcinku Gniewkowo-Toruń Zachód 11 743 pojazdy/dobę. Średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego wyniosła w tym czasie 8 198 pojazdów (drogi krajowe pozostałe). Źródło danych: GDDKiA.

Źródło: GDDKiA, kolor czarny: drogi istniejące, kolor czerwony: drogi w budowie, kolor niebieski: drogi projektowane, kolorem żółtym zaznaczono lokalizację gminy Gniezno.

Przez teren gminy przebiega też linia kolejowa Toruń-Inowrocław, z regularnymi połączeniami pasażerskimi na tej trasie. Pasażerowie pociągów osobowych mają do dyspozycji 4 stacje kolejowe w Suchatówce, Gniezkowie, Wierzchosławicach i Więclawicach. Ofertę transportową uzupełniają autobusy, kursujące regularnie wzdłuż drogi krajowej 15. W miejscowościach położonych wzdłuż „piętnastki” mieszka 58% mieszkańców gminy, a w miejscowościach z dostępem do kolei 61% mieszkańców gminy. Dostęp do transportu publicznego w pozostałych miejscowościach gminy jest ograniczony.

Miasto Gniezno zajmuje tylko 5% powierzchni gminy (920 ha z łącznie 17 972 ha), ale zamieszkuje je aż 7 tysięcy osób (48% całej ludności gminy)². Stanowi główny ośrodek administracyjny, gospodarczy, edukacyjny i usługowy w skali gminy. Znajduje się w centralnej części gminy.

Obszar wiejski gminy składa się z **29 miejscowości** (Bąbolin, Branno, Buczkowo, Chrzastowo, Dąblin, Gąski, Godzięba, Kaczkowo, Kawęczyn, Kępa Kujawska, Kijewo, Klepary, Lipie, Markowo, Murzynko, Murzynno, Ostrowo, Perkowo, Skalmierowice, Suchatówka, Szadłowice, Szpital, Warzyn, Wielowieś, Wierzbiczany,

² Dane Urzędu Miasta w Gniezkowie wg stanu na 14.02.2016 r.

Wierchosławice, Więclawice, Zajezerze, Żyrosławice), które skupione są w **23 sołectwach³**.

W celu porównania sytuacji w gminie Gniewkowo do średniej powiatowej, wojewódzkiej i ogólnopolskiej analizy w dalszej części tego rozdziału prowadzone są w oparciu o informacje gromadzone w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. W rozdziale 3, 4 i 5 posłużono się zaś danymi Urzędu Miejskiego w Gniewkowie, obrazującymi stan na 14.03.2016 r. (ze względu na większą dokładność analiz). Pomiedzy informacjami w tych częściach mogą wystąpić drobne rozbieżności związane z odmiennymi metodologiami liczenia zjawisk oraz innym dniem pomiaru (dla GUS jest to zawsze 31.12. danego roku).

Sfera społeczna:

Na terenie gminy Gniewkowo w latach 2007-2015 wystąpił niewielki **spadek liczby ludności** (o 52 osoby, z 14 712 do 14 660 osób). Analiza zmian wieloletnich pokazuje, że do 2010 roku liczba ludności gminy rosła (osiągając w 2010 r. 15 043 osoby), ale od tego momentu systematycznie spada (w tempie około 75 osób/rok).

Tabela 1. Ludność gminy Gniewkowo w latach 2007-2015:

Ludność wg ekonomicznych grup wieku	Ludność wg stanu na 31.12. danego roku									Różnica (2015 - 2007)
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
G. Gniewkowo (os.), w tym (%):	14.712	14.747	14.741	15.043	14.941	14.849	14.831	14.786	14.660	-52 os.
przedprodukcyjny	21,3	21,0	20,7	20,5	20,0	19,8	19,5	19,1	18,7	-2,6
produkcyjny	64,5	64,4	64,2	64,2	64,3	64,1	63,8	63,5	63,3	-1,2
poprodukcyjny	14,2	14,6	15,0	15,3	15,7	16,2	16,7	17,4	18,0	+3,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, stan na koniec danego roku.

Zmiany w liczbie ludności wynikają z dwóch podstawowych zjawisk: ruchu naturalnego (przede wszystkim przyrostu naturalnego, określającego stosunek urodzeń i zgonów na danym terenie) oraz migracje ludności (gdzie saldo migracji pokazuje stosunek osób wprowadzających się i opuszczających dany teren w wyniku przeprowadzki). Dodatnie wartości tych wskaźników świadczą o pojawianiu się nowych osób na danym terenie, wartości ujemne – o spadku liczby mieszkańców.

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 osób w gminie Gniewkowo w latach 2010-2015:

Obszar	Przyrost naturalny na 1000 osób						Skumulowany przyrost naturalny na 1000 osób
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
G. Gniewkowo, w tym:	-0,46	-1,93	-1,07	0,07	0,68	-2,10	-4,81
miasto	-2,01	-3,37	-0,40	-3,28	0,27	-1,38	-10,17
obszar wiejski	1,05	-0,53	-1,73	3,34	1,06	-2,81	+0,38
P. inowrocławski	bd	bd	bd	-1,30	-1,37	-1,77	-4,44
Woj. kuj-pom	1,0	0,6	0,2	-0,3	0,0	-0,64	+0,86
POLSKA	0,9	0,3	0,0	-0,46	-0,03	-0,67	+0,04

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, stan na koniec danego roku

³ Sołectwo Godzięba obejmuje miejscowości Godzięba, Dąblin, Kępa Kujawska i Chrzastowo, sołectwo Kijewo obejmuje też miejscowość Warzyn, sołectwo Markowo obejmuje miejscowość Branno, a sołectwo Perkowo obejmuje także miejscowość Buczkowo.

Na terenie gminy Gniewkowo w większości lat występował **ujemny przyrost naturalny** (liczba zgonów była większa niż liczba urodzeń żywych). Niewielkie wartości dodatnie pojawiły się w 2013 i 2014 r. W kwestii przyrostu naturalnego występują istotne **różnice pomiędzy obszarem miejskim i wiejskim** w gminie. W mieście Gniewkowo dominują wyraźnie wartości ujemne w poszczególnych latach, a wartość skumulowanego przyrostu naturalnego w latach 2010-2015 wyniosła -10,17 (na każde 1000 mieszkańców w ciągu 5 lat ubyło 10 osób). Na obszarach wiejskich występowały duże wahania, a skumulowana wartość wyniosła +0,38.

Za zmniejszenie się liczby mieszkańców gminy odpowiadać mogą także migracje. Porównanie liczby osób przeprowadzających się na obszar gminy Gniewkowo z liczbą osób, które w tym samym okresie zdecydowały się na wyprowadzkę pokazuje, że w gminie mamy do czynienia z **ujemnym saldem migracji**. Odływ mieszkańców spowodowany migracją przybiera w skali gminy tak samo dużą wartość, jak w przypadku ubytku wynikającego z ujemnego przyrostu naturalnego (-10,1 osoby na 1000 mieszkańców w ciągu 5 lat). Ponownie, w mieście dynamika tego zjawiska jest większa niż na obszarze wiejskim (tu duży spadek wystąpił w 2011 roku i rzutuje to mocno na wynik końcowy).

Tabela 3. Saldo migracji na 1000 osób w gminie Gniewkowo w latach 2010-2014:

Obszar	Saldo migracji na 1000 osób					Skumulowane saldo migracji na 1000 osób
	2010	2011	2012	2013	2014	
G. Gniewkowo, w tym:	-0,5	-4,9	-1,8	-1,6	-1,3	-10,1
miasto	-2,3	1,3	-1,5	-5,5	-2,6	-10,6
obszar wiejski	1,3	-10,9	-2,1	2,3	0,0	-9,4
P. inowrocławski	-1,7	-2,0	-2,5	-2,7	-2,2	-11,1
Woj. kuj-pom	-0,8	-0,8	-1,0	-1,3	-1,4	-5,3
POLSKA	-0,1	-0,1	-0,2	-0,5	-0,4	-1,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, stan na koniec danego roku.

Dane w tabeli 1. wskazują na jeszcze jedno bardzo ważne zjawisko demograficzne na terenie gminy. Podobnie, jak w kraju, województwie i powiecie zachodzi tu **proces starzenia się społeczeństwa**. W każdym jednym roku (2007-2015) następował spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież) i jednocześnie wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym (seniorzy).

W ciągu siedmiu lat na terenie gminy Gniewkowo udział osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się z 21,3% do 18,7%, a osób w wieku produkcyjnym z 64,5% do 63,3%. Znacznie przybyło za to osób w wieku poprodukcyjnym (z 14,2% do 18,0%). Prognozy demograficzne wskazują na wzrost natężenia tego problemu w kolejnych latach (dalszy dynamiczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym).

Skalę natężenia problemów starzenia się społeczności najlepiej obrazuje **wskaźnik obciążenia demograficznego**, który pozwala stwierdzić ile osób w wieku poprodukcyjnym (seniorów) przypada na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. Im wyższą wartość przyjmuje, tym większy problem demograficzny ma miejsce. Jeśli

wartość wskaźnika przekracza 100 to mamy do czynienia z przewagą liczebną seniorów nad osobami młodymi i zachwianiem modelu struktury demograficznej.

Tabela 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Gniewkowo w latach 2010-2015:

Obszar	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym						Różnica 2015-2010
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
G. Gniewkowo, w tym:	74,6	78,4	81,9	85,6	91,3	96,6	22,0
miasto	86,0	92,4	97,1	105,0	110,8	114,6	28,6
obszar wiejski	64,3	65,8	68,2	69,0	74,3	80,2	15,9
P. inowrocławski	86,2	91,4	96,2	102,3	107,7	113,4	27,2
Woj. kuj-pom	82,4	86,9	91,3	95,8	100,4	105,1	22,7
POLSKA	89,1	93,1	97,1	101,2	105,2	109,1	20,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, stan na koniec danego roku.

Wskaźnik obciążenia demograficznego pokazuje wyraźnie, że problem starzenia się społeczeństwa występuje w całym kraju. Także na terenie gminy Gniewkowo wartość wskaźnika wyraźnie wzrosła (z 74,6 w 2010 r. do 96,6 w 2015 r.). Obecnie znajduje się poniżej średniej powiatowej, wojewódzkiej i krajowej, ale odpowiadają za to głównie obszary wiejskie. W **mieście Gniewkowo już w 2013 r. liczebność seniorów była większa niż dzieci i młodzieży** i od tego czasu ich przewaga rośnie. Na obszarach wiejskich problem występuje w mniejszej skali (w 2015 r. wskaźnik przyjął tam wartość 80,2), ale także tutaj widać stopniowy wzrost udziału seniorów w strukturze. W ciągu 6 lat wartość wskaźnika wzrosła o 15,9.

Na terenie gminy Gniewkowo występują także sprzężone, powiązane ze sobą wzajemnie problemy związane z: dużym zasięgiem korzystania mieszkańców z pomocy społecznej, dużą liczbą osób bezrobotnych, zagrożeniem ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Tabela 5. Zasięg korzystania z pomocy społecznej na terenie gminy Gniewkowo w latach 2010-2015:

Obszar	Zasięg korzystania z pomocy społecznej (%)						Różnica 2015-2010
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Gmina Gniewkowo	10,6	9,9	10,0	11,3	10,9	9,8	-0,8
P. inowrocławski	10,3	10,0	10,1	10,6	9,9	9,2	-1,1
Woj. kuj-pom	11,6	10,9	11,0	11,5	10,5	9,7	-1,9
POLSKA	8,7	8,1	8,1	8,3	7,7	7,1	-1,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, stan na koniec danego roku.

Na terenie gminy Gniewkowo z pomocy społecznej korzystało w 2015 r. 9,8% mieszkańców, jest to wynik gorszy niż wynikający ze średnich dla powiatu, województwa i kraju. **Zasięg korzystania z pomocy społecznej w latach 2010-2015 uległ niewielkiemu zmniejszeniu (o 0,8pp), ale poprawa następowała wyraźnie wolniej niż na terenie powiatu, województwa czy kraju.**

Duża liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej często współwystępuje z **problemem bezrobocia** (jedną z głównych przyczyn przyznania świadczeń). Na terenie gminy Gniewkowo udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym jest wyższy niż średnio na innych obszarach. W 2015 r. osoby bezrobotne stanowiły 10,8% mieszkańców w wieku produkcyjnym. Ich udział zmniejszył się z 13,8% w 2010 r.

Tabela 6. Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Gniewkowo w latach 2010-2015:

Obszar	Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (%)						Różnica 2015-2010
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Gmina Gniewkowo	13,8	14,1	14,6	14,8	12,2	10,8	-3,0
P. inowrocławski	12,8	13,1	14,3	14,4	11,8	10,6	-2,2
Woj. kuj-pom	10,3	10,3	11,1	11,3	9,6	8,2	-2,1
POLSKA	7,9	8,0	8,7	8,8	7,5	6,5	-1,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, stan na koniec danego roku.

Spadek udziału osób bezrobotnych następował na terenie gminy Gniewkowo szybciej niż w powiecie i regionie, ale wartości są nadal mniej korzystne niż na sąsiednich terenach. Wśród osób bezrobotnych na koniec 2015 r. znalazło się 535 kobiet, 582 długotrwale bezrobotnych, 167 bezrobotnych do 25 roku życia i 222 bezrobotnych powyżej 50 roku życia (na łącznie 1 001 osób zarejestrowanych jako bezrobotne).

Na terenie gminy Gniewkowo w sferze włączenia społecznego działają następujące podmioty: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy w Gniewkowie, Dom Pomocy Społecznej w Warzynie, Spółdzielnia Socjalna Fachowcy w Wierchosławicach.

Dostęp do **usług społeczno-kulturalnych** jest dobry i bardzo dobry na terenie miasta Gniewkowo (działalność prowadzi tutaj szereg instytucji i organizacji pozarządowych), a na obszarach wiejskich dobry, ograniczony lub bardzo ograniczony (w zależności od dostępności komunikacyjnej danej miejscowości i istniejącego zaplecza usługowego).

Nie identyfikuje problemów w sferze mieszkaniowej, edukacji, bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Sfera gospodarcza:

Poziom rozwoju przedsiębiorczości na obszarze gminy Gniewkowo jest zróżnicowany. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w mieście Gniewkowo od 2013 r. jest większa niż średnio w powiecie. Na obszarach wiejskich liczba podmiotów wpisanych w REGON rośnie, ale różnice między miastem i wsią utrzymują się (wynik dla obszarów wiejskich to 60-70% wartości dla miasta w każdym roku).

Tabela 7. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Gniewkowo w latach 2010-2015:

Obszar	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności						Różnica 2015-2010
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
G. Gniewkowo, w tym:	626	649	681	699	703	701	75
miasto	763	789	813	838	853	839	76
obszar wiejski	492	511	551	564	558	566	74
P. inowrocławski	807	800	813	825	824	823	16
Woj. kuj-pom	886	879	897	914	919	927	41
POLSKA	1 015	1 004	1 032	1 057	1 071	1 089	74

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, stan na koniec danego roku.

Dynamika wzrostu liczby podmiotów w REGON na terenie gminy Gniewkowo była bardzo wysoka (równa wynikowi krajowemu i wielokrotnie większa niż średnio w powiecie i województwie).

Na obszarze gminy w 2015 r. działały 2 duże przedsiębiorstwa, 8 średnich, 63 małe i 954 mikroprzedsiębiorstwa. Lokalni przedsiębiorcy prowadzą najczęściej działalność usługową (720 podmiotów; w sektorze rolniczym 51 podmiotów, w sektorze przemysłowym 256 podmiotów). Wyróżnikiem gminy Gniewkowo jest jej przemysłowo-rolniczy charakter oraz duża liczba firm z branży przetwórstwa spożywczego.

Jednym z ważnych kierunków rozwoju gminy Gniewkowo jest wykorzystanie lokalnego potencjału historyczno-kulturowego do wzmocnienia pozycji turystycznej gminy. Korzystne położenie gminy pomiędzy dużym ośrodkiem turystycznym (Toruń) i uzdrowiskowym (Inowrocław) stwarza możliwości do rozwoju lokalnej oferty turystycznej, bazującej na zabytkach i obiektach historycznych.

Sfera środowiskowa:

Na terenie gminy Gniewkowo aż 4 150 ha to **obszary prawnie chronione** (23% powierzchni gminy). Na terenie gminy Gniewkowo występuje też 31 pomników przyrody. Działalność rolniczą i leśną na terenie gminy prowadzi 51 podmiotów gospodarczych oraz rolnicy indywidualni.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna:

Na obszarze gminy Gniewkowo nie występują duże kompleksy przestrzeni zdegradowanej, wymagające adaptacji. Jedynym miejscem wymagającym interwencji jest teren Parku Wolności w Gniewkowie, na którym planowane jest odtworzenie funkcji rekreacyjno-kulturalnych.

Sfera techniczna:

Na obszarze gminy występuje dobry lub umiarkowany dostęp ludności do poszczególnych sieci technicznych. Bardzo dobrze należy ocenić poziom zwodociągowania gminy (100% w mieście i 95,5% na obszarach wiejskich). W przypadku infrastruktury kanalizacyjnej i gazowej widoczne są wyraźne różnice pomiędzy obszarem miejskim i wiejskim. Dostęp do kanalizacji posiada 95,5% mieszkańców miasta i jedynie 33,9% mieszkańców wsi, do sieci gazowej – 60,8% mieszkańców miasta i 16,1% mieszkańców wsi. Dostępność infrastruktury kanalizacyjnej i gazowej jest średnio gorsza niż w powiecie i województwie.

Tabela 8. Korzystający z instalacji w ludności ogółem w gminie Gniewkowo w 2015r.:

Obszar	Korzystający z instalacji w ludności ogółem (%)		
	wodociągowej	kanalizacyjnej	gazowej
Gmina Gniewkowo, w tym:	99,9	64,2	38,1
miasto	100,0	95,5	60,8
obszar wiejski	99,9	33,9	16,1
Powiat inowrocławski	98,8	71,4	44,6
Woj. kujawsko-pomorskie	95,2	69,6	42,7
POLSKA	91,8	69,7	52,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, stan na koniec danego roku.

Problemem w sferze technicznej jest przede wszystkim zły stan techniczny wielu budynków (prywatnych i publicznych) i konieczność ich pilnej termomodernizacji, braki w infrastrukturze oraz zły stan dróg (według szacunków Urzędu Miejskiego naprawy lub remontu wymaga 44 km dróg na terenie gminy Gniewkowo, stan na 31.12.2017 r.). Dodatkowo, powszechnym problemem jest brak lub niska jakość terenów publicznych, które mogłyby być miejscem integracji i aktywizacji mieszkańców. Lista obiektów wymagających interwencji ze względu na zły stan techniczny znajduje się w „Strategii Rozwoju Gminy Gniewkowo na lata 2014-2020”.

Wnioski z diagnozy obszaru gminy Gniewkowo:

- w gminie występuje silne zróżnicowanie wewnętrzne pomiędzy poszczególnymi jednostkami osadniczymi,
- gmina jest dogodnie położona, dostępność komunikacyjna jest dobra w miejscowościach wzdłuż drogi krajowej 15 i linii kolejowej,
- od 2010 r. nieustannie zmniejsza się liczba mieszkańców gminy (w wyniku ujemnego przyrostu naturalnego i migracji),
- gmina jest obszarem o dużej koncentracji problemów ze sfery społecznej (przede wszystkim w zakresie procesu starzenia się społeczeństwa, bezrobocia i zasięgu korzystania z pomocy społecznej), występują one zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich,
- występowanie tylu różnych negatywnych zjawisk społecznych na raz sprzyja wykluczeniu społecznemu mieszkańców,

- dynamicznie wzrasta poziom przedsiębiorczości mieszkańców, a w mieście jest wyższy niż średnio w powiecie,
- gminę wyróżniają bardzo dobre warunki do prowadzenia działalności rolniczej oraz duże znaczenie firm z branży przetwórstwa rolnego,
- problemy przestrzenno-funkcjonalne koncentrują się w mieście Gniewkowo, kompleksowego zagospodarowania wymaga teren Parku Wolności,
- na obszarach wiejskich brakuje istotnych elementów infrastruktury publicznej lub znajdują się one w bardzo złym stanie technicznym, często sprawiającym, że obiekty takie bardzo ciężko użytkować,
- na obszarze całej gminy problemem jest brak lub niska jakość przestrzeni publicznej, służącej aktywizacji i integracji mieszkańców,
- dostępność sieci technicznych jest bardzo dobra (wodociągi), dobra (kanalizacja i gaz w mieście) lub ograniczona (kanalizacja i gaz na obszarach wiejskich),
- na terenie gminy istnieje duże zapotrzebowanie na inwestycje w zakresie infrastruktury drogowej (modernizacja i przebudowa dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich, budowa obwodnicy Gniewkowa w ciągu DK15).

3. Obszar zdegradowany:

Pierwszym krokiem do określenia potrzeb rewitalizacyjnych na obszarze gminy było sprawdzenie, na terenie których miejscowości występuje **stan kryzysowy**, czyli gdzie współwystępują problemy ze sfery społecznej oraz przynajmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej,
- środowiskowej,
- przestrzenno-funkcjonalnej,
- technicznej.

Analiza została przeprowadzona w oparciu o mierzalne i obiektywne wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego, zgodnie z trybem postępowania opisanym w „Zasadach...”.

3.1 Obszar zdegradowany na terenie miasta Gniewkowo:

Miasto Gniewkowo zajmuje 920 hektarów (5,12% powierzchni całej gminy) i zamieszkuje je 7 004 osób, stanowiących 48% wszystkich mieszkańców (według danych Urzędu Miejskiego, stan na 14.03.2016 r.).

Ze względu na bardzo dużą liczbę mieszkańców miasta, przekraczającą maksymalny zasięg działań rewitalizacyjnych⁴ obszar miejski został podzielony na trzy jednostki strukturalne. Na łączny obszar miasta składają się:

- Jednostka I - południowy obszar miasta obejmujący ulice: Przemysławą, Piasta (powyżej nr 11), Kolejową, 700-lecia, Moniuszki, Chopina, dr Dreckiego, Inowrocławską, Kwiatową, Spółdzielczą, Działkowców, Słoneczną.
- Jednostka II - północno-zachodni obszar miasta obejmujący ulice: Wałową, Dworcową, Zamkową, Podgórną, Rynek, Jana III Sobieskiego, Powstańców Wielkopolskich, Kościelną, Spokojną, Kątną, Księstwa Gniewkowskiego, Paderewskiego, Św. Mikołaja, Nową, Krótką, Cmentarną, Cichą, Rzemieśniczą, Parkową, Agnieszki Osieckiej, 17 Stycznia, Pająkowskiego, Piasta (do nr 11), Zieloną.
- Jednostka III - wschodni obszar miasta obejmujący ulice: Zajezierną, Kasprovicza, Jęczmienną, Cegielną, Michałowo, ~~21 Stycznia~~ Gen. Hallera, Wojska Polskiego, Generała Sikorskiego, Ogrodową, Walcerzewice, Kilińskiego, Toruńską, Żytnią, Marii Konopnickiej.

⁴ Obszar rewitalizacji może zamieszkiwać nie więcej niż 30% ludności gminy. Dodatkowo nie może on obejmować więcej niż 20% powierzchni gminy.

Tabela 9. Podstawowa charakterystyka jednostek strukturalnych w mieście Gniewkowo:

Jednostka strukturalna	Powierzchnia		Mieszkańcy (14.03.2016 r.)	
	w ha	% pow. całej gminy (łącznie 17 972 ha)	w osobach	% mieszkańców całej gminy (łącznie 14 600 osób)
I	190	1,06%	2 984	20,44%
II	260	1,45%	2 420	16,58%
III	470	2,62%	1 600	10,96%
Razem miasto Gniewkowo:	920	5,12%	7 004	47,97%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Gniewkowie, stan na 14.03.2016 r.

W przypadku małych miast możliwe jest uznanie za obszar zdegradowany między innymi jednostek strukturalnych, w których planuje się dokonanie adaptacji przestrzeni zdegradowanych na cele rozwoju społecznego, o ile spełnione zostaną zestawy warunków określonych w „Zasadach...”.

W pierwszej kolejności sprawdzono, czy na obszarze poszczególnych jednostek strukturalnych występuje przestrzeń zdegradowana (obiekty i budynki, które nie są obecnie wykorzystywane, a które mogą być zaadaptowane na cele rozwoju społecznego). Stwierdzono, że obiekt przestrzeni zdegradowanej występuje tylko w jednostce II i jest nim teren Parku Wolności.

Szczegółowy opis przestrzeni zdegradowanej w Parku Wolności w Gniewkowie:

Nazwa obiektu:	Teren Parku Wolności w Gniewkowie
Lokalizacja:	Adres fizyczny: ul. Parkowa, Gniewkowo Działka ewidencyjna: Gniewkowo, teren u zbiegu ulic Parkowej i Powstańców Wielkopolskich, działka nr 19/1, 20/1, 21. Obręb geodezyjny: 0169 Gniewkowo
Powierzchnia:	5,2665 ha
Rok budowy:	Brak danych
Historia obiektu:	Ostatnie zagospodarowanie tego terenu miało miejsce w latach 90. Istniały tutaj scena plenerowa, kort tenisowy, plac zabaw oraz odkryty basen letni. W 2016 roku dokonano rozbiórki niecki basenowej. Od tamtej pory nierówny i niszczący teren stanowi zagrożenie dla zdrowia i życia mieszkańców.
Stan własnościowy:	Obecny właściciel: Gmina Gniewkowo (1/1)
Stan techniczny obiektu:	Bardzo zły, uniemożliwiający wykorzystanie istniejących obiektów. Na terenie Parku znajdują się: scena plenerowa, kort tenisowy i plac zabaw, które ze względu na stopień wyeksploatowania muszą zostać wyłączone z użytku. Na terenie istnieje też pustostan, budynek o powierzchni około 65 m ² jest w bardzo złym stanie technicznym. Na chwilę obecną użytkowanie go w jakikolwiek sposób jest niemożliwe. Teren znajdujący

	się wokół budynku również jest w złym stanie technicznym (zniszczona i popękana nawierzchnia ścieżek, wandalizm, teren jest mocno zarośnięty, niemożliwe jest swobodne poruszanie się po tym terenie).
Zdjęcie obiektu:	
Zakres prac niezbędnych do zaadaptowania obiektu:	Rozbudowa istniejącego budynku i zmiana sposobu jego użytkowania, przystosowując budynek do pełnienia funkcji Centrum Integracji Międzypokoleniowej. W ramach planowanej rozbudowy powinny powstać: • Dwie toalety przystosowane do osób niepełnosprawnych (z wejściem wewnątrz i na zewnątrz budynku) • Toalety bez przystosowań dla niepełnosprawnych • Dwie sale wspólne, o powierzchniach ok. 50m² (wraz z aneksem kuchennym) oraz ok. 20m², przystosowane do pełnienia funkcji sal szkoleniowych • Pomieszczenie gospodarcze • Dwa pomieszczenia biurowe (służące specjalistom z dziedzin geriatry, psychologii itd. i organizacjom seniorskim prowadzącym tam regularne spotkania dla seniorów). Dodatkowo planuje się likwidację a następnie odtworzenie obiektów będących w złym stanie technicznym (scena, kort tenisowy, plac zabaw). Scena plenerowa zostanie przesunięta z zadrzewionego terenu przy drodze wojewódzkiej na teren po basenie. Dzięki temu będzie możliwa swobodna aranżacja przestrzeni (bez obaw o cenny drzewostan w parku). Dodatkowo, zgodnie z potrzebami zgłaszanymi przez osoby starsze, sfera kulturalna zostanie też wyposażona w widownię. Do tej pory przy scenie plenerowej nie było żadnych miejsc siedzących, co stanowiło szczególny problem dla osób starszych. Planowana jest budowa siedzisk naprzeciw nowej sceny wraz z utwardzonym placem pomiędzy widownią a sceną, umożliwiającym dotarcie do obiektu osobom o ograniczonej mobilności (np. na wózkach inwalidzkich). W toku prac projektowych przewidziano utworzenie na widowni strefy seniora, obejmującej dolne rzędy, które zostaną specjalnie zaprojektowane z myślą o osobach starszych (szersze odstępy, rampy podjazdowe, poręcze ułatwiające utrzymanie równowagi).

	Budynek CIM zostanie połączony ze sferą kulturalną zadaszonym łącznikiem, dzięki czemu osoby korzystające z usług CIM będą mogły bezpiecznie i komfortowo dotrzeć do sfery kulturalnej mimo niesprzyjającej pogody. Wokół terenu przyległego do Centrum Integracji Międzypokoleniowej po stronie zachodniej powstanie szlak pokryty drobnym żwirem, przystosowany do spacerów oraz nordic-walking. Długość ścieżki wynosić będzie około 1 km. Dodatkowo na zadrzewionym terenie umiejscowione zostaną obiekty sprzyjające integracji mieszkańców (stoły piknikowe, szachowe itp.). Na terenie po korcie tenisowym zostaną przywrócone funkcje rekreacyjne. Powstanie wielofunkcyjne boisko rekreacyjne dostosowane do uprawiania różnych form aktywności fizycznej przez osoby w różnym wieku. Boisko będzie wyposażone w nawierzchnię ograniczającą ryzyko urazów wśród osób starszych. Przy boisku rekreacyjnym powstanie plenerowa strefa ruchu (siłownia zewnętrzna) przystosowana do potrzeb dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów (ze specjalnymi urządzeniami dla każdej grupy wiekowej). Na terenie kompleksu powstanie też 50 miejsc parkingowych, w tym aż 10 dla osób niepełnosprawnych.
Planowany sposób wykorzystania obiektu:	Na terenie przestrzeni zdegradowanej powstaną: • Centrum Integracji Międzypokoleniowej, • Strefa rekreacji (obejmująca teren zadrzewiony, ścieżki do nordic walking, boisko wielofunkcyjne i plenerową strefę ruchu), • Strefa kultury (scena plenerowa z widownią). W budynku CIM prowadzone będą zajęcia, spotkania, warsztaty, wydarzenia kulturalne, szczególnie dla osób starszych. W strefie kultury możliwe będzie profesjonalne prezentowanie dorobku kulturowego mieszkańców (np. Zespół Ludowy „Gniewkowianie”, „Wierzchosławiczanie”, chór szkolny Allegretto, Zakładowy Chór Pracowniczy Przyjaźń). Brak odpowiedniego zaplecza ogranicza możliwości naszego ośrodka kultury, który odnotowuje duże zainteresowanie zajęciami o charakterze teatralnym, komediowym i muzycznym zarówno ze strony najmłodszych, jak i najstarszych mieszkańców. Brakuje jednak miejsc prób i występów dla tego typu grup. W strefie rekreacji odbywać się będą cykliczne zajęcia ruchowe dla seniorów i pozostałych mieszkańców, z wykorzystaniem stworzonej infrastruktury (np. nordic walking, rehabilitacja ruchowa dla osób starszych).

Jednostka II została więc przeanalizowana pod kątem spełniania pozostałych warunków. Pierwszym z nich jest dostępność publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej w odległości 1 km od granic przestrzeni zdegradowanej (liczonej wzdłuż dróg publicznych i publicznych ciągów pieszych i pieszo-jezdných). Aby możliwe było

zaliczenie danej jednostki do obszaru zdegradowanego konieczne jest wykazanie, że w tej odległości nie ma żadnych obiektów publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej. Wyjątek stanowią sytuacje, w których uzasadniona i planowana interwencja miałyby dotyczyć utworzenia infrastruktury:

- komplementarnej wobec już istniejącej lub
- bezpośrednio rozszerzającej (poprzez adaptację istniejących budynków) możliwości lokalowe infrastruktury już istniejącej lub
- należącej do tej samej kategorii oraz umożliwiającej realizację zadań/aktywności tego samego rodzaju, jeśli zapotrzebowanie społeczne przekracza możliwości infrastruktury już istniejącej lub
- zastępującej infrastrukturę tego samego rodzaju likwidowaną ze względu na stan wyeksploatowania, brak funkcjonalności, niespełnianie warunków bezpieczeństwa,

to wówczas nie jest konieczne spełnienie wspomnianego warunku odległości 1,0 km.

Na obszarze przestrzeni zdegradowanej znajdują się obecnie obiekty, które pełnią funkcje kulturalne (scena plenerowa) oraz rekreacyjne (ścieżki w Parku, kort tenisowy i plac zabaw). Ze względu na ich skrajne wyeksploatowanie nie nadają się jednak już one do użytku. Planowana jest ich likwidacja oraz zastąpienie nowymi obiektami, spełniającymi warunki bezpieczeństwa.

Jedynymi innymi publicznymi obiektami aktywizacji społecznej, które znajdują się w odległości 1 km od granic przestrzeni zdegradowanej są stadion sportowy (zajmujący działkę obok Parku Wolności) oraz siłownia plenerowa, zlokalizowana przy budynku Szkoły Branżowej I stopnia. Obiekt jest intensywnie użytkowany przez młodzież szkolną, a wyposażenie zostało dostosowane do jej potrzeb. W godzinach funkcjonowania szkoły zapotrzebowanie przekracza możliwości istniejącego obiektu. Zakres prac adaptacyjnych w Parku Wolności zakłada stworzenie plenerowej strefy ruchu, ale będzie to infrastruktura komplementarna wobec już istniejącej (obejmująca inne urządzenia, także dostosowane do potrzeb innych grup wiekowych niż młodzież szkolna) oraz odpowiadająca na duże zapotrzebowanie społeczne, przekraczające możliwości istniejącej siłowni plenerowej.

Nie planuje się tworzenia obiektów sportowych, ze względu na bliskość stadionu. Zgodnie z zapisami „Zasad...” należy rozróżnić infrastrukturę sportową od infrastruktury rekreacyjnej. Infrastruktura sportowa to obiekty przeznaczone do uprawiania sportów w sposób profesjonalny i zorganizowany, spełniające wymogi poszczególnych klubów, federacji i zrzeszeń sportowych. Na obiektach sportowych możliwe jest rozgrywanie meczy, turniejów, rozgrywek w ramach właściwych lig i federacji (np. piłkarskich), z zachowaniem standardów narzuconych odpowiednimi regulacjami wewnętrznymi. Obiekty rekreacyjne pełnią inne funkcje – pozwalają na spontaniczne, samodzielne korzystanie z aktywności fizycznej przez wszystkich mieszkańców (a nie tylko członków klubów i sekcji sportowych). Nie muszą spełniać tak rygorystycznych norm (dotyczących powierzchni i standardów wykończenia), nie

wymagają nadzoru trenerów, sędziów czy instruktorów sportowych, ani wcześniejszych zapisów czy rezerwacji obiektu. Wszystkie obiekty planowane w ramach zagospodarowania Parku Wolności (plenerowa strefa ruchu, boisko) to obiekty rekreacyjne, a nie sportowe.

Ostatnim warunkiem, pozwalającym na zaliczenie jednostki do obszaru zdegradowanego w przypadku adaptacji przestrzeni zdegradowanej na cele rozwoju społecznego jest stwierdzenie występowania w jednostce przynajmniej jednego problemu społecznego (wartość wskaźnika dla jednostki przyjmuje wartości gorsze niż średnio w gminie). Ze względu na zdiagnozowany w rozdziale 2. narastający problem starzenia się społeczeństwa (w szczególności na obszarze miasta) sprawdzono, czy na terenie jednostki strukturalnej II występuje szczególnie duży udział ludności w wieku poprodukcyjnym.

Według stanu na dzień 14.03.2016 r. na terenie gminy Gniewkowo mieszkało 2 788 osób w wieku poprodukcyjnym (na łącznie 14 600 mieszkańców), ich udział w ludności ogółem wynosił 19,10%. Tymczasem w jednostce strukturalnej II udział osób w wieku poprodukcyjnym jest wyższy (19,42%, 470 osób w wieku poprodukcyjnym na łącznie 2 420 osób mieszkających w tej jednostce).

Jednostka II jako jedyna spełnia więc wszystkie warunki określone w „Zasadach...” (występowanie przestrzeni zdegradowanej, braki w infrastrukturze publicznej oraz występowanie problemu społecznego) i w związku z tym została wskazana jako obszar zdegradowany, na którym występuje stan kryzysowy (łącznie problemy ze sfery społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej).

Uzasadnienie wyboru obszaru zdegradowanego na terenie miasta Gniewkowo:

Za obszar zdegradowany, na którym występuje stan kryzysowy i duża koncentracja problemów ze sfery społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej uznany został obszar jednostki strukturalnej II. Jest to obszar centrum miasta, ściśle zabudowy mieszkaniowo-usługowej. Tworzą go ulice: Wałowa, Dworcowa, Zamkowa, Podgórna, Rynek, Jana III Sobieskiego, Powstańców Wielkopolskich, Kościelna, Spokojna, Kątna, Księstwa Gniewkowskiego, Paderewskiego, Św. Mikołaja, Nowa, Krótka, Cmentarna, Cicha, Rzemieślnicza, Parkowa, Agnieszki Osieckiej, 17 Stycznia, Pająkowskiego, Piasta (do nr 11), Zielona.

3.2 Obszar zdegradowany na terenach wiejskich gminy Gniewkowo:

W przypadku obszarów wiejskich wszystkie miejscowości zostały przeanalizowane pod kątem spełniania wymogów uznania za obszar zdegradowany (współwystępowanie dwóch problemów społecznych i jednego problemu z innej

sfery).

W 27 miejscowościach (Bąbolin, Branno, Buczkowo, Chrzastowo, Dąblin, Gąski, Godzięba, Kaczkowo, Kawęczyn, Kępa Kujawska, Kijewo, Klepary, Lipie, Murzynko, Murzynno, Ostrowo, Perkowo, Skalmierowice, Suchatówka, Szpital, Warzyn, Wielowieś, Wierzbiczany, Wierzchosławice, Więclawice, Zajezerze, Żyroślawice) sprawdzono, czy występuje problem:

- społeczny – problem zaawansowania procesu starzenia się ludności (udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem większy niż średnio w gminie),
- społeczny – problem samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych (udział dzieci do lat 17, na które rodzice pobierają zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze),
- przestrzenno-funkcjonalny – sprawdzono, czy na terenie danej miejscowości występuje przestrzeń zdegradowana.

W żadnej z analizowanych w ten sposób miejscowości nie stwierdzono sytuacji współwystępowania dwóch problemów społecznych ani występowania problemu przestrzenno-funkcjonalnego.

Tabela 10. Identyfikacja stanu kryzysowego na obszarach wiejskich gminy Gniewkowo:

Miejscowość	Liczba ludności	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	Udział osób poprodukcyjnych w ludności ogółem	Liczba dzieci do lat 17	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Udział dzieci, na które rodzice pobierają zasiłek rodzinny w liczbie dzieci ogółem	Czy na obszarze występuje przestrzeń zdegradowana?
Bąbolin	107	12	11,21	20	10	50,00	nie
Branno	32	2	6,25	10	7	70,00	nie
Buczkowo	40	8	20,00	6	2	33,33	nie
Chrzastowo	321	35	10,90	72	15	20,83	nie
Dąblin	103	12	11,65	34	11	32,35	nie
Gąski	389	72	18,51	64	23	35,94	nie
Godzieba	111	15	13,51	20	7	35,00	nie
Kaczkowo	115	18	15,65	13	4	30,77	nie
Kawęczyn	238	40	16,81	50	31	62,00	nie
Kępa Kujawska	58	7	12,07	8	6	75,00	nie
Kijewo	249	39	15,66	60	13	21,67	nie
Klepary	129	22	17,05	21	4	19,05	nie
Lipie	526	91	17,30	125	73	58,40	nie
Murzynko	247	46	18,62	53	14	26,42	nie
Murzynno	206	33	16,02	35	10	28,57	nie
Ostrowo	231	49	21,21	40	10	25,00	nie
Perkowo	69	6	8,70	20	9	45,00	nie
Skalmierowice	219	38	17,35	45	18	40,00	nie
Suchatówka	523	89	17,02	99	26	26,26	nie
Szpital	156	29	18,59	25	9	36,00	nie
Warzyn	155	56	36,13	9	0	0,00	nie
Wielowieś	567	79	13,93	123	49	39,84	nie
Wierzbiczany	327	51	15,60	59	27	45,76	nie
Wierzchosławice	1150	186	16,17	177	56	31,64	nie
Więclawice	289	38	13,15	65	33	50,77	nie
Zajezerze	266	33	12,41	60	22	36,67	nie
Żyrosławice	99	24	24,24	22	3	13,64	nie
gmina Gniewkowo	14 600	2 788	19,10	2 717	918	33,79	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Gniewkowie, stan na 14.03.2016 r. Kolorem żółtym i czerwonym zaznaczono wyniki gorsze niż średnio w gminie.

W dwóch pozostałych miejscowościach (Markowo i Szadłowice) dokonano sprawdzenia w oparciu o podobne wskaźniki. Poza udziałem dzieci objętych zasiłkami rodzinnymi sprawdzono tu także udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem.

Tabela 11. Identyfikacja stanu kryzysowego w miejscowościach Markowo i Szadłowice:

Miejscowość	Liczba ludności	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Liczba dzieci do lat 17	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Udział dzieci, na które rodzice pobierają zasiłek rodzinny w liczbie dzieci ogółem	Czy na obszarze występuje przestrzeń zdegradowana?
Markowo	256	56	21,88%	58	30	51,72%	TAK
Szadłowice	418	59	14,11%	81	33	40,74%	TAK
gmina Gniewkowo	14 600	1 453	9,95%	2 717	918	33,79%	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Gniewkowie, stan na 14.03.2016 r. Kolorem pomarańczowym i czerwonym zaznaczono wyniki gorsze niż średnio w gminie.

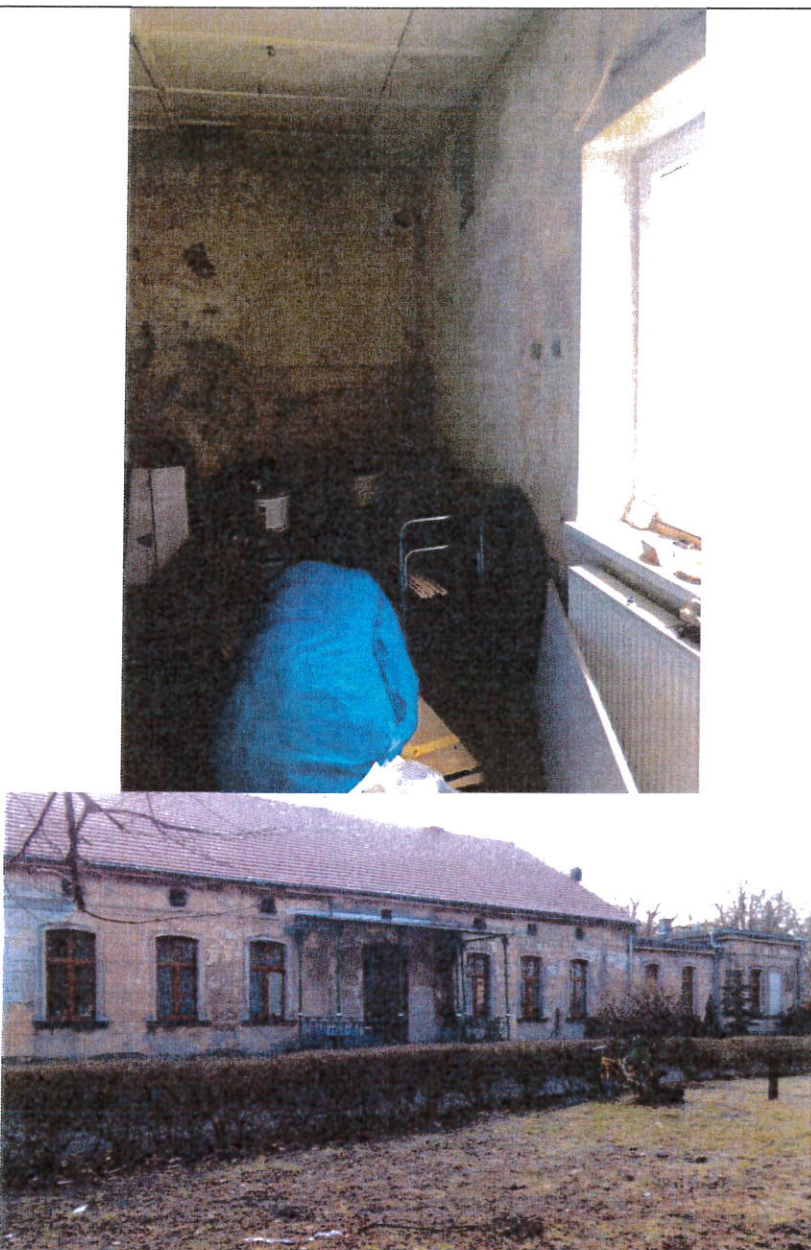
Wartość obu wskaźników społecznych jest gorsza na terenie miejscowości Markowo i Szadłowice od średniej dla gminy Gniewkowo. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w miejscowości Markowo wynosi 21,88%, w Szadłowicach – 14,11%, a średnia dla gminy wynosi 9,95%. Podobnie, udział dzieci, na które rodzice pobierają zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku ogółem wyniósł w Markowie 51,72%, w Szadłowicach – 40,74%, zaś średnia dla całej gminy 33,79%.

Dodatkowo w obu tych miejscowościach wystąpiły przestrzenie zdegradowane. W miejscowości Markowo jest to budynek świetlicy wiejskiej wraz z parkiem (częściowo użytkowany), a w miejscowości Szadłowice dawny budynek remizy OSP.

Obie miejscowości spełniają więc warunki uznania za obszar zdegradowany. Stwierdzono w nich występowanie dwóch problemów społecznych i przestrzeni zdegradowanej.

Szczegółowy opis przestrzeni zdegradowanej w Markowie:

Nazwa obiektu:	Świetlica wiejska w Markowie oraz teren parku przy świetlicy
Lokalizacja:	Adres fizyczny: Markowo 1 Działka ewidencyjna: 9/12 Obręb geodezyjny: 0013 Markowo
Powierzchnia:	76 428,00 m ²
Rok budowy:	Początek XX wieku (szacowany czas powstania przybudówki)
Historia obiektu:	Świetlica wiejska w Markowie jest przybudówką do zabytkowego pałacu, położonego w tej miejscowości. Pierwotnie budynek pełnił funkcje magazynowe. Został częściowo zaadaptowany na funkcje świetlicy wiejskiej w 2007 roku. Ze względu na brak środków finansowych pierwotne prace nie objęły jednego pomieszczenia budynku ani terenu przyległego parku (działka 9/12 obejmuje też zabytkowy park przypałacowy). W pałacu obecnie znajdują się mieszkania.
Stan własnościowy:	Obecny właściciel: Gmina Gniewkowo (1/1)
Stan techniczny obiektu:	Dostateczny/zły. Stan konstrukcji i poszycia dachowego jest dostateczny. W budynku znajduje się nieużywane pomieszczenie o pow. ok. 27 m ² wymagające gruntownych prac adaptacyjno-modernizacyjnych. Pozostałe pomieszczenia, zaplecze kuchenne i węzły sanitarne są w stanie technicznym dostatecznym. Budynek nie jest dostosowany do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością. W przyległym parku konieczna jest wymiana nawierzchni ciągów komunikacyjnych, umożliwiających swobodne korzystanie z obiektu. Możliwe jest posadowienie na tym terenie obiektów małej architektury (ławki, stoły, siłownia plenerowa, plac zabaw) bez kolizji z istniejącym drzewostanem.
Zdjęcie obiektu:	

	
Zakres prac niezbędnych do zaadaptowania obiektu:	Adaptacja nieużywanych powierzchni na funkcje edukacyjne (sala szkoleniowo-komputerowa) z dostępem do technologii cyfrowych. W sąsiedztwie budynku konieczne jest stworzenie plenerowej strefy aktywności ruchowej oraz miejsca plenerowej integracji mieszkańców (na terenie przyległego parku). W miejscowości Markowo nie ma żadnych obiektów infrastruktury plenerowej umożliwiającej integrację mieszkańców.
Planowany sposób wykorzystania obiektu:	W nowym zaadaptowanym pomieszczeniu o wymiarach ok. 27 m² powstanie sala komputerowo-edukacyjna, wyposażona w najnowsze technologie. Przeprowadzane w niej będą zajęcia z obsługi komputera, programów biurowych oraz zajęcia z programowania dla dzieci, służące zwiększeniu poziomu cyfryzacji. Duże zapotrzebowanie jest również na zajęcia kreatywne, plastyczne oraz muzyczne. Cały budynek zostanie dostosowany do potrzeb osób starszych i o ograniczonej mobilności. Budynek jest parterowy, natomiast brakuje podjazdu dla niepełnosprawnych oraz toalety

	dostosowanej do ich potrzeb. Na terenie przylegającym do świetlicy znajduje się park. Planuje się stworzenie w nim plenerowego miejsca integracji (poprzez wykonanie utwardzonych ścieżek, umożliwiających swobodne przemieszczanie się po terenie, zakup i montaż elementów małej architektury takich jak: ławki, kosze na śmieci, stoły szachowe oraz stoły piknikowe), a także plenerowej strefy ruchu (zakup i montaż elementów placu zabaw dla dzieci oraz siłowni plenerowej). Tak zagospodarowane otoczenie pozwoli na realizację szerokiego wachlarza zajęć aktywizacyjnych dla mieszkańców.
--	--

Szczegółowy opis przestrzeni zdegradowanej w Szadłowicach:

Nazwa obiektu:	Budynek OSP Szadłowice
Lokalizacja:	Adres fizyczny: Szadłowice 17b Działka ewidencyjna: działki nr 215/14 Obręb geodezyjny: 0020 Szadłowice
Powierzchnia:	Działka 215/14: 775,00 m ²
Rok budowy:	Lata 60'
Historia obiektu:	Budynek pełnił rolę remizy OSP do 2014 roku, od tamtej pory nie jest wykorzystywany.
Stan własnościowy:	Obecny właściciel: Gmina Gniewkowo (1/1)
Stan techniczny obiektu:	Budynek wybudowany został w latach '60 i był kiedyś użytkowany przez jednostkę Ochotniczej Straży Pożarnej. Brak ogrzewania spowodował zawilgocenie ścian zewnętrznych oraz wewnętrznych. Budynek wyposażony został jedynie w instalację elektryczną, nie posiada instalacji wod-kan wraz z przyłączami. Z zawilgoconych murów fundamentu i ścian zewnętrznych odpada tynk. Drewno, będące częścią konstrukcji dachu, zaatakowane zostało przez owady.
Zdjęcie obiektu:	

	
Zakres prac niezbędnych do zaadaptowania obiektu:	Budynek zostanie wyposażony w - niezbędne do codziennego funkcjonowania – następujące instalacje: - instalację wody zimnej i ciepłej wody użytkowej, - instalację kanalizacji sanitarnej (włączenie do istniejącej sieci grawitacyjnej zlokalizowanej na przedmiotowej działce), - instalację centralnego ogrzewania grzejnikową, - instalacja elektryczna – istniejąca, - instalację gazową – włączenie pieca c.o. Realizacja przedsięwzięcia obejmuje: 1. Wykonanie izolacji termicznej podłóg w części przyziemia w toku wymiany posadzki na gruncie w całym budynku wraz z podłożem. 2. Wykonanie nowych podłóg w części przyziemia (płytki GRES) 3. Przebudowa ścian działowych w części parteru (WC i komunikacja) 4. Wykonanie toalet 5. Rozbiórka ścian w części parteru do nowej komunikacji tarasu widokowego 6. Wymiana schodów wewnętrznych z drewnianych (zniszczonych w 80%) na żelbetonowe 7. Częściowa wymiana instalacji elektrycznej i wymiana osprzętu 8. Wykonanie instalacji wod.-kan. I c o z kotłem na gaz płynny i instalacją zewnętrzną, płytą pod zbiornik gazu o pojemności 2700 l. 9. Wykonanie nowych przyłączy wod-kan i gazu

	10. Wymiana częściowa tynków wewnętrznych ścian i sufitów wraz z malowaniem, gładzią gipsową i glazurą w części sanitariatów i pozostałych pomieszczeń 11. Wymiana pokrycia dachu z eternitu falistego na blachę dachówkową z przemurowaniem kominów ponad dachem 12. Wymiana obróbek blacharskich 13. Wykonanie izolacji termicznej wszystkich ścian zewnętrznych z styropianu oraz wykonanie tynków cienkowarstwowych z malowaniem elewacji farbami silikonowymi 14. Wykonanie izolacji termicznej posadzek 15. Wykonanie izolacji termicznej konstrukcji istniejącego dachu wełną mineralną 16. Wykonanie izolacji termicznej nowej części dachu 17. Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej wraz z parapetami 18. Wykonanie stolarki okiennej i drzwiowej w części nadbudowy 19. Odprowadzenie wód deszczowych jak najdalej poza budynek poprzez wykonanie rynien i rur spustowych 20. Przebudowa złącza kablowego przyłącza elektrycznego tak aby nie stwarzało kolizji z innymi urządzeniami 21. Wykonanie instalacji odgromowej 22. Częściowe przemurowanie ścian zewnętrznych tarasu, tj. ok. 20 m² oraz otynkowanie całości tynkiem, wykonanie posadzki z płytek gres. W sąsiedztwie budynku konieczne jest stworzenie plenerowej strefy aktywności ruchowej (siłownia plenerowa) oraz miejsca plenerowej integracji mieszkańców. W miejscowości Szadłowice nie ma żadnego plenerowego miejsca integracji czy ruchu poza boiskiem przy szkole podstawowej, placem zabaw i jednym urządzeniu do ćwiczeń na powietrzu. Infrastruktura tworzona w ramach zagospodarowania będzie komplementarna do istniejących obiektów (zastosowanie innych urządzeń, o innych funkcjach)
Planowany sposób wykorzystania obiektu:	Po adaptacji powstanie nowe zaplecze sanitarne oraz sala edukacyjno-komputerowa, która umożliwi przeprowadzanie zajęć z nauki obsługi komputera, programów biurowych, programowania dla dzieci. Dzieci wykluczone społecznie będą miały możliwość uczestniczenia w zajęciach rozwijających ich pasje oraz zainteresowania. Ogromne zapotrzebowanie jest na zajęcia plastyczno-kreatywne oraz muzyczne. W Szadłowicach na chwilę obecną nie ma świetlicy wiejskiej, nie odbywają się żadne regularne zajęcia aktywizujące dla mieszkańców. Dzięki zagospodarowaniu terenu wokół świetlicy mieszkańcy zyskają także miejsce do spotkań i ćwiczeń w plenerze.

Miejscowości Markowo i Szadłowice spełniają warunki objęcia celem rewitalizacji A przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej, czyli:

- Na terenie każdej z tych miejscowości występuje przestrzeń zdegradowana,
- Na terenie Markowa (i w promieniu 1,5 km od zwyczajowego centrum tej miejscowości) nie ma żadnego obiektu publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej (z wyjątkiem budynku częściowo zaadoptowanego na świetlicę wiejską). W wyniku działań rewitalizacyjnych planowane jest rozszerzenie możliwości lokalowych istniejącej świetlicy o nowe pomieszczenie i funkcje – salę komputerową umożliwiającą poszerzenie dotychczasowej oferty zajęć.

Siłownia plenerowa i plenerowe miejsce integracji będą nowością w tej miejscowości.

- W Szadłowicach (i w promieniu 1,5 km od zwyczajowego centrum tej miejscowości) nie ma żadnego obiektu publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej jak świetlica wiejska, biblioteka czy ich filie. Nie ma też tutaj miejsca integracji mieszkańców w plenerze. Istniejące obiekty rekreacyjne to boisko, plac zabaw i jedno urządzenie do ćwiczeń na powietrzu. W wyniku działań rewitalizacyjnych planowane jest stworzenie infrastruktury komplementarnej do już istniejącej (inne urządzenia siłowni plenerowej i placu zabaw, o odmiennych funkcjach).

3.3 Podsumowanie – obszar zdegradowany gminy Gniewkowo:

W wyniku analiz stwierdzono występowanie stanu kryzysowego w części miasta Gniewkowo oraz na terenie dwóch miejscowości wiejskich (Markowo i Szadłowice). Obszar zdegradowany tworzą więc trzy podobszary:

- podobszar 1 Centrum Gniewkowa (wyznaczony w części 3.1 LPR),
- podobszar 2 Markowo,
- podobszar 3 Szadłowice.

Tabela 9. Podstawowa charakterystyka obszaru zdegradowanego na terenie gminy Gniewkowo:

Obszar zdegradowany	Powierzchnia		Mieszkańcy (14.03.2016 r.)	
	ha	% pow. całej gminy (łącznie 17 972 ha)	w osobach	% mieszkańców całej gminy (łącznie 14 600 osoby)
Podobszar 1 Centrum Gniewkowa (jednostka strukturalna II)	260	1,45%	2 420	16,58%
Podobszar 2 Markowo	155	0,86%	256	1,75%
Podobszar 3 Szadłowice	157	0,87%	418	2,86%
Razem obszar zdegradowany:	572	3,18%	3 094	21,19%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Gniewkowie, stan na dzień 14.03.2016 r.

Tak wyznaczony obszar zdegradowany stanowi 3,18% powierzchni gminy Gniewkowo i zamieszkuje go łącznie 21,19% mieszkańców gminy.

Szczegółowe informacje na temat terenów stanowiących obszar zdegradowany:

Podobszar 1. Centrum Gniewkowa obejmuje następujące działki ewidencyjne (stan na 03.2018 r.) o łącznej powierzchni 260 hektarów:

5/3, 5/5, 5/6, 5/7, 5/8, 5/9, 5/10, 6/3, 4, 3/1, 1/5, 1/4, 1/12, 1/9, 1/10, 1/11, 1/8, 1/7, 10, 11/2,
 11/1, 12/3, 13/1, 12/1, 14, 895/2, 595/1, 15/7, 15/5, 15/2, 16, 17/1, 17/3, 18/1, 18/2, 19/1,
 20/1, 21, 22/15, 22/14, 22/17, 22/16, 914, 22/34, 22/23, 22/22, 22/24, 22/25, 22/30, 22/29,
 22/28, 22/27, 23, 24/2, 24/3, 39/1, 22/3, 25/5, 25/12, 25/13, 25/7, 25/8, 25/9, 25/3, 26/1, 27/1,
 28/1, 29/1, 30/5, 30/6, 30/7, 30/8, 30/9, 30/10, 30/11, 30/12, 30/13, 30/14, 30/15, 30/16, 30/4,
 32, 33, 34, 35, 36, 37/3, 37/2, 37/5, 37/6, 1/3, 9/1, 8/1, 7/11, 7/2, 7/3, 7/4, 7/5, 7/6, 7/7, 7/8,
 7/9, 7/10, 50, 49/3, 49/5, 49/6, 49/7, 48/1, 48/2, 47/2, 47/1, 873/1, 873/2, 872, 873/3, 39/2,
 38/2, 38/3, 40/5, 40/4, 40/2, 41/3, 41/2, 41/4, 41/5, 41/6, 46/1, 46/2, 46/3, 46/4, 46/5, 46/6,
 46/7, 46/8, 42, 43/3, 43/4, 43/5, 43/6, 43/7, 43/8, 44/1, 44/2, 463/7, 463/6, 464/1 - część,
 465/4, 466/11, 463/2, 73/2, 73/10, 73/14, 73/13, 73/16, 73/17, 73/19, 74/2, 72/2, 71/2, 70/2,
 66/2, 72/3, 67/3, 66/21, 72/3, 66/6, 66/5, 66/7, 65/6, 111/2, 60/1, 64/4, 64/5, 64/2, 114/4,
 66/8, 66/9, 66/10, 66/11, 66/12, 66/13, 66/14, 66/15, 66/16, 66/17, 66/18, 66/19, 60/5, 63,
 61/6, 62/1, 62/3, 60/4, 114/2, 115/2, 59, 56/7, 56/6, 55/1, 54/1, 53/1, 52/1, 51/1, 56/1, 56/4,
 113, 115/3, 128, 127/2, 127/1, 111/11, 915/2, 140/3, 140/2, 112/4, 110/2, 915/1, 110/3,
 112/1, 111/12, 65/6, 65/5, 111/13, 129/4, 130/12, 130/11, 131/3, 132/5, 132/8, 132/7, 132/6,
 133/4, 134/4, 134/2, 133/2, 132/1, 131/1, 130/5, 129/2, 129/3, 130/1, 130/8, 130/9, 138/1,
 138/5, 138/6, 138/3, 131/2, 132/10, 137/1, 132/11, 132/9, 136/5, 136/6, 136/7, 136/8, 135/2,
 135/5, 135/4, 153/3, 133/3, 134/8, 139/1, 141/3, 141/4, 141/1, 142, 143/1, 144/1, 145, 146,
 147/1, 151/1, 151/2, 149, 150/2, 150/1, 152/3, 153/1, 352/5, 874, 99, 98/4, 98/12, 98/13,
 98/11, 112/5, 898/5, 898/6, 105/3, 105/4, 105/6, 105/7, 891, 102/3, 103/4, 104/5, 104/4,
 104/7, 898/4, 898/3, 898/1, 898/2, 896, 109/3, 109/5, 109/6, 108/4, 108/3, 107/1, 106/7,
 104/8, 103/4, 102/3, 102/4, 103/5, 102/5, 106/4, 352/2, 101/2, 102/7, 102/8, 111/9, 94/2,
 92/4, 97/1, 97/3, 96/1, 95/1, 93/1, 92/6, 92/4, 92/5, 91/1, 89, 90, 88/10, 88/9, 88/8, 88/7, 88/6,
 88/5, 88/4, 88/3, 65/8, 68/1, 68/4, 88/12, 87, 85/1, 84/1, 83/3, 69, 66/3, 67/4, 70/3, 71/3, 72/4,
 918/3, 918/4, 72/4, 918/5, 75/2, 920/2, 918/2, 463/2, 564/3, 82/1, 813/3, 80/1, 79/2, 78/5,
 79/3, 78/4, 77/2, 76/1, 563/1, 563/7, 563/6, 563/5, 563/8, 458/8, 458/4, 458/6, 458/5, 458/9,
 458/10, 457/1, 457/2, 407/5, 407/8, 405/2, 407/4, 405/1, 404, 403, 402, 401/1, 400/4, 917,
 396/2, 396/6, 396/3, 396/5, 390/4, 390/3, 389/1, 387/6, 387/7, 902, 358/9, 384/1, 385/5,
 387/4, 391/1, 392/3, 393/1, 392/4, 395/1, 888/4, 888/3, 888/5, 888/10, 888/9, 888/7, 888/2,
 888/1, 410/4, 408/1, 409/1, 410/6, 894, 410/10, 414/1, 413/3, 413/2, 412/6, 412/17, 411/9,
 411/10, 888/1, 454/2, 456/1, 453/1, 451/1, 452/1, 450/2, 450/1, 440/4, 806, 807, 385/7,
 384/2, 384/3, 383/3, 382/5, 382/4, 573/1, 574/12, 574/13, 574/10, 574/7, 574/8, 576/2, 576/3,
 576/1, 575/3, 583/1, 584, 585/1, 586, 588/2, 588/1, 587, 582, 581, 809/1, 809/2, 578/28,
 578/25, 578/29, 578/30, 578/24, 577/8, 808/1, 808/5, 803/3, 808/4, 577/13, 577/15, 579/17,
 808/6, 578/26, 578/27, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851,
 852, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826,
 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859,
 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 570, 901, 887, 579/12, 579/16, 579/13,
 579/22, 579/14, 594/4, 589/1, 590, 591, 592/1, 593/1, 594/10, 594/11, 594/7, 594/2, 595/1,
 596/1, 567/1, 598, 599/1, 600, 604/21, 601/1, 602/1, 603/6, 603/10, 608/4, 603/9, 608/7,
 609/3, 609/2, 603/8, 607, 605/6, 605/4, 603/7, 605/10, 605/11, 604/10, 605/13, 605/8, 604/6,
 604/18, 604/17, 604/19, 604/20, 604/4, 579/6, 579/23, 579/24, 578/23, 578/22, 604/12,
 604/13, 604/20, 604/14, 604/23, 604/22, 604/16, 606/3, 606/2, 448/5, 448/3, 448/1, 447/1,
 440/3, 439/1, 439/2, 906, 439/18, 439/20, 437/12, 438/3, 473/3, 436/2, 562/1, 435/1, 561/2,
 434, 437/10, 437/13, 437/11, 437/9, 433/13, 433/11, 433/14, 439/5, 439/10, 440/2, 441/1,
 442/8, 442/5, 442/6, 443, 446/1, 446/2, 444, 445/1, 432/1, 432/3, 429/5, 433/12, 433/10,
 561/4, 472/2, 560/66, 560/65, 560/60, 560/61, 560/62, 560/63, 560/64, 560/54, 560/55,
 560/56, 560/57, 560/18, 560/19, 560/20, 560/21, 560/22, 560/23, 560/24, 560/25, 528/1,
 560/17, 560/53, 560/35, 560/50, 433/7, 429/1, 429/2, 433/8, 429/3, 429/6, 428/1, 427/2,
 427/3, 426/1, 425/5, 416/1, 425/4, 417/1, 430/2, 430/3, 424/1, 424/2, 424/4, 423/3, 421/1,
 421/2, 421/3, 420, 418/1, 573/1, 566/36, 913, 566/38, 566/15, 566/3, 566/4, 560/49, 560/45,

560/39, 560/71, 560/67, 560/68, 560/69, 560/70, 880, 566/16, 566/7, 566/6, 566/20, 566/22, 566/24, 566/19, 566/29, 566/30, 566/25, 4125/8, 4125/9, 319/27, 319/30, 566/27, 478/41.

Podobszar 2. Markowo obejmuje następujące działki ewidencyjne (stan na 03.2018 r.) o łącznej powierzchni 155 hektarów:

67/1, 67/2, 67/13, 67/8, 9/1, 67/6, 67/16, 67/14, 67/12, 67/3, 67/15, 31/12, 31/5, 31/6, 31/7, 31/8, 31/9, 31/13, 19/72, 19/73, 15/3, 31/11, 31/2, 19/76, 19/74, 19/75, 9/8, 9/12, 9/14.

Podobszar 3. Szadłowice obejmuje następujące działki ewidencyjne (stan na 03.2018 r.) o łącznej powierzchni 157 hektarów:

1/6, 22/1, 23/4, 23/6, 23/8, 23/10, 35, 37, 38, 43/2, 43/3, 44/1, 45/2, 45/3, 46/1, 46/3, 47, 48/1, 48/2, 49/1, 50/1, 50/2, 51/1, 51/2, 53/2, 53/4, 53/5, 53/6, 53/7, 56/2, 56/4, 56/5, 57/1, 57/6, 57/7, 57/8, 58/1, 58/2, 59, 60, 61/1, 61/2, 62/1, 63/1, 63/5, 63/6, 64, 65, 66/2, 67/1, 68/1, 68/2, 70/2, 71, 73/2, 79/2, 103/2, 107, 110/2, 110/3, 110/4, 111/2, 113/14, 113/16, 113/21, 113/22, 116/1, 133/1, 134, 139/1, 149, 152/4, 153, 180, 188, 200/1, 200/7, 205/1, 205/3, 205/4, 207/9, 215/1, 215/5, 215/6, 215/12, 215/13, 215/14, 215/19, 215/23, 215/24, 215/26, 215/29, 215/30, 215/32, 215/33, 215/34, 215/39, 215/41, 219/13, 219/14, 219/15, 219/16, 221/1, 221/2, 223, 224, 229.

Dodatkowo, załącznikiem do LPR jest **poglądowa** mapa, pokazująca obszar zdegradowany na tle obszaru gminy. W razie wątpliwości wiążący jest wykaz działek podany powyżej.

4. Obszary rewitalizacji:

Łączna powierzchnia obszaru zdegradowanego i jego liczba mieszkańców nie przekracza wartości granicznych, określających maksymalny zasięg działań rewitalizacyjnych. W związku z powyższym wszystkie podobszary obszaru zdegradowanego zostały uznane za obszary rewitalizacji.

Tabela 10. Podstawowa charakterystyka obszarów rewitalizacji na terenie gminy Gniewkowo:

Obszar rewitalizacji	Powierzchnia		Mieszkańcy (14.03.2016 r.)	
	ha	% pow. całej gminy (łącznie 17 972 ha)	w osobach	% mieszkańców całej gminy (łącznie 14 600 osoby)
1 Centrum Gniewkowa	260	1,45%	2 420	16,58%
2 Markowo	155	0,86%	256	1,75%
3 Szadłowice	157	0,87%	418	2,86%
Razem obszary rewitalizacji:	572	3,18%	3 094	21,19%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Gniewkowie, stan na dzień 14.03.2016 r.

Obszary rewitalizacji są tożsame z podobszarami obszaru zdegradowanego.

5. Szczegółowa diagnoza obszarów rewitalizacji:

5.1 Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji 1. Centrum Gniewkowa:

Ten obszar rewitalizacji zasadniczo pokrywa się z dotychczasowym zasięgiem terytorialnym działań rewitalizacyjnych na obszarze miasta Gniewkowo. W poprzedniej perspektywie finansowej skupiono się na poprawie ładu architektonicznego i estetyki w centrum miasta (Rynek i okolice).

Sfera społeczna:

Według danych na 14.03.2016 r. obszar rewitalizacji 1. zamieszkiwało 2 420 osób, z tego:

- 454 osoby w wieku przedprodukcyjnym,
- 1 496 osób w wieku produkcyjnym,
- 470 osób w wieku poprodukcyjnym (z tego 312 kobiet).

W rozdziale 3 wskazano ponadto, że problemem na tym obszarze jest szczególnie duży udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem (19,42%, wyższy niż średnia dla gminy – 19,10%). Jest to efekt stopniowego starzenia się ludności, a proces ten zachodzi szczególnie mocno w mieście (patrz dane w rozdziale 2).

Osoby starsze, mimo dużego udziału w strukturze demograficznej, mają ograniczony dostęp do dedykowanej im oferty na tym terenie. W granicach tego obszaru rewitalizacji:

- nie ma żadnego całodobowego punktu opieki nad osobami starszymi,
- nie ma żadnego dziennego domu pobytu dla osób starszych,
- nie ma żadnego budynku dedykowanego włączeniu społecznemu osób starszych (domu, klubu seniora),
- nie ma miejsc specjalnie przystosowanych do zaspokajania potrzeb społeczno-kulturalnych tej grupy mieszkańców,
- prowadzone są jedne zajęcia ruchowe dedykowane seniorom (aerobik dla osób 50+ w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury Sportu i Rekreacji przy ul. Dworcowej 5),
- działa Pracownia Seniora i filia Uniwersytetu Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy (zajęcia odbywają się w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury Sportu i Rekreacji przy ul. Dworcowej 5),
- działają organizacje zrzeszające osoby starsze,
- odbywają się główne wydarzenia kulturalne i sportowo-rekreacyjne w mieście, ale nie jest to oferta dedykowana typowo seniorom, ale kierowana do ogółu mieszkańców,
- znajdują się dwie siłownie plenerowe (przy ulicy Piasta i przy ulicy Powstańców Wielkopolskich), z których mogą korzystać osoby starsze (żaden